

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Demografie
Studijní obor: Demografie – sociální geografie

Marek Štěpán

SOCIÁLNÍ PROMĚNY PRAŽSKÉ LIBNĚ A OBYVATELÉ LOKALIT NOVÉHO BYDLENÍ

SOCIAL CHANGES OF PRAGUE LIBEN AND RESIDENTS OF NEW HOUSING STRUCTURES

Bakalářská práce

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Lucie Pospíšilová, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval sám a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla použita k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne 29. 7. 2015

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval RNDr. Lucii Pospíšilové, Ph.D. za vedení mé práce, trpělivost, cenné rady a konzultace.

ABSTRAKT

Libeň je čtvrť vnitřního města Prahy, která se v postsocialistickém období dynamicky proměňuje. Bývalá dělnická čtvrť se postupně transformuje v atraktivní rezidenční čtvrť. Práce se věnuje především proměnám sociálního prostředí po roce 1989. V první části je porovnávána sociální struktura Libně a Prahy, následuje analýza sociálně prostorové struktury Libně. Druhá část se zaměřuje na nové rezidenční struktury vznikající na libeňském území. Specificky je zkoumáno sociální klima vybraných lokalit s novou výstavbou. Důraz je kladen na pochopení vztahu mezi rezidenty nových struktur a územím Libně.

Klíčová slova: sociálně prostorová struktura, vnitřní město, postsocialistické město, nové rezidenční struktury, sociální klima

ABSTRACT

Liben district is part of Prague inner city, which is dynamically changing in post-socialist period. The former working-class district is gradually transformed into an attractive residential area. The work focuses primarily on changes of social environment after 1989. In the first part is compared social structure of Liben and Prague, follow by analysis of socio-spatial structure of Liben. The second part focuses on newly forming residential structures in Liben. Specifically, it is examined social climate in selected locations with new development. The emphasis is on understanding relationship between new residents and territory of Liben.

Keywords: socio-spatial structure, the inner city, the post-socialist city, new residential structures, social climate

OBSAH

1. Úvod.....	7
2. Sociální prostředí	9
3. Vybrané přístupy k hodnocení sociálního prostředí města.....	10
4. Vývoj postsocialistického města	13
4.1 Postsocialistické vnitřní město	15
4.2 Lokality proměn a nové residenční struktury	18
4.3 Vývoj Libně do roku 1989.....	19
4.4 Současný charakter Libně.....	22
5. Metodika.....	24
6. Sociální struktura Libně	28
6.1 Libeň v ukazatelích věkové struktury.....	28
6.2 Libeň a Praha podle národnostní struktury	32
6.3 Obyvatelstvo podle nejvyššího dosaženého vzdělání v Libni a Praze.....	33
6.4 Zaměstnanost podle ekonomických sektorů	34
7. Sociálně prostorová diferenciací Libně.....	36
7.1 Populační vývoj Libně	36
7.2 Věková rozložení obyvatel Libně	38
7.3 Vzdělanostní struktura Libně	40
7.4 Shrnutí.....	41
8. Lokality nového bydlení a jejich rezidenti	43
8.1 Nové residenční struktury na území Libně	43
8.2 Vybrané nové residenční struktury na území Libně a jejich obyvatelé	45
8.3 Shrnutí.....	50
9. Závěr	52
10. Použité zdroje	54

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1: Libeň na počátku 20. století.....	21
Obr. č. 2: Vymezení katastrálního území Libeň	25
Obr. č. 3: Pohlavně věková struktura v Libni a Praze v roce 1991.....	28
Obr. č. 4: Pohlavně věková struktura v Libni a Praze v roce 2001.....	28
Obr. č. 5: Pohlavně věková struktura v Libni a Praze v roce 2011.....	31
Obr. č. 6: Populace podle nejvyššího dokončeného vzdělání v Libni a Praze v letech 1991–2011	34
Obr. č. 7: Index změny počtu obyvatel v Libni v letech 1991–2011	37
Obr. č. 8: Obyvatelstvo podle věkových skupin v Libni v letech 1991–2011.....	39
Obr. č. 9: Obyvatelstvo podle vzdělání v Libni v letech 1991–2011	41
Obr. č. 10: Lokality nového bydlení vystavěné v letech 1991–2014	43
Obr. č. 11: Bytový fond podle období výstavby či rekonstrukce v Libni.....	44
Obr. č. 12: Nové rezidenční struktury v Libni	45

SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1: Základní ukazatele věkové struktury Libně a Prahy v letech 1991–2011	32
Tab. č. 2: Národnostní složení Libně a Prahy v letech 1991–2011 (v %)	32
Tab. č. 3: Zaměstnanost podle hospodářských sektorů, Libeň a Praha, 1991–2011 (v %)	35
Tab. č. 4: Obyvatelé rezidence DOCK A	49

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník	58
---------------------------	----

1. ÚVOD

Pražskou čtvrť Libeň, která se rozkládá na pravém břehu vltavského meandru, definujeme dnes jako čtvrť vnitřního města (Moschelesová 1937; Král 1947; Musil 1960; Sýkora 2001a; Ouředníček, Sýkora 2002; Ouředníček a kol. 2012). Její katastrální území je značně fyzicko-geograficky heterogenní a diferenční v urbánní morfologii. Už jen tyto předpoklady evokují otázky, jak se Libeň v čase vyvíjela a kdo jsou její obyvatelé. Libeň za svou historii prošla řadou celospolečenských změn, které výrazně měnily a utvářely její fyzický a sociální charakter. Během 19. století v období industrializace českých zemí se přetransformovala z vesnického sídla na industriální předměstí Prahy a stala se dělnickou čtvrtí. Její sociální prostředí bylo významně zasaženo za II. světové války, kdy Libeň opustila celá židovská obec. Centrální plánování a kolektivizace po roce 1948 se snažily o homogenizaci jejího sociálního prostředí, což se i v důsledku zachování rozsáhlé průmyslové výroby na jejím území, částečně podařilo.

Po roce 1989 dochází v Československu k celospolečenské a politické změně, která je charakterizována návratem k demokratické společnosti a zavedením kapitalistického systému, který nahradil systém komunistický a jeho centrálně plánovanou ekonomiku. Tyto změny mají významný vliv i na fungování města a jeho prostorový vzorec, ať už se jedná o fyzické, funkční či sociální prostředí. V městském prostoru sledujeme charakteristické procesy, které ho proměňují a utvářejí jeho novou organizaci. Městské prostorové struktury se přizpůsobují novým podmínkám (Sýkora 2001a; 2001b). Ve městě jsme svědky nových procesů, které s různě silnou intenzitou přetvářejí funkční využití, morfologii a sociální prostředí jednotlivých částí města. Základní diferenciací v prostorové struktuře města je kvalitativní různorodost jeho částí a čtvrtí, což výlučně podmiňuje i koncentraci, rychlost a typologii transformačních procesů (Sýkora, 1996). Rozhodující úlohu, v tom jak je daná část, čtvrť nebo lokalita novými mechanismy ovlivněna, hraje nerovnoměrná distribuční poptávka (Ilík, Ouředníček 2007). Z toho důvodu jsme svědky odlišného vývoje v městském jádru, ve vnitřním městě nebo na jeho periferii.

Nesmíme však opomenout, že právě ve vnitřním městě neprobíhají proměny rovnoměrně, jak z hlediska času, intenzity nebo charakteru. Nejdříve se proměny dotýkají jen vybraných lokalit, které disponují nadprůměrnou dopravní obslužností a především kvalitním dopravním napojením na centrum. Mezi takové pražské čtvrtě řadíme především Smíchov, Karlín nebo Holešovice. Proměny v sociálně prostorové struktuře v postsocialistickém období v těchto částech města již byly podrobně analyzovány (Ilík, Ouředníček, 2007 a Temelová, Novák, 2007,

Sýkora J., 2014). Nicméně s časovým odstupem procesy pronikají i do dalších částí města, které postupně také začínají být přetvářeny transformačními vlivy. Mezi čtvrtě tohoto typu patří i Libeň. Přes svůj specifický ráz a dosavadní vývoj můžeme i zde vnímat probíhající tendence měnící se sociálně prostorové struktury. Právě sociálně prostorová struktura této oblasti vnitřního města se stala objektem mé práce. Libeň a proměny v její sociální struktuře nebyly s ohledem na zásadní změnu ve směřování společnosti po roce 1989 doposud detailně analyzovány. Hlavním cílem práce je proto popsat a vysvětlit vývoj sociálně prostorové struktury katastrálního území Libeň a jeho územní diferenciaci v postsocialistickém období. Čtvrtě si stále uchovává rezidenční funkci a v posledních letech dochází v některých lokalitách k výstavbě nových obytných objektů. Tyto lokality mají specifický charakter, který bych rád v práci na příkladu vybraných lokalit přiblížil. Druhý cíl proto spočívá ve vymezení lokalit nového bydlení a přiblížení sociálního prostředí v těchto lokalitách. V návaznosti na stanovené cíle si práce klade několik výzkumných otázek:

- Jak se proměnila demografická a sociální struktura obyvatelstva Libně v transformačním období?
- Jaké je sociální složení obyvatel v nově postavených rezidenčních objektech?
- Jak noví rezidenti vnímají lokalitu, ve které bydlí a jak vnímají Libeň?

V mé práci se právě první dvě výzkumné otázky věnují hodnocení sociální struktury. Třetí výzkumná otázka směřuje k postihnutí charakteru sociálního klimatu vybraných lokalit.

2. SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

Z velké části se moje práce opírá o termíny sociální prostředí a sociálně prostorová struktura, proto bych rád tyto termíny vymezil a objasnil. Sociální prostředí tvoří jednu ze dvou složek prostorové struktury města, přičemž druhou složkou je fyzické prostředí, které je tvořeno přírodním prostředím a zástavbou (Sýkora 2001b). Sociální prostředí je utvářeno sociální strukturou rezidentů a uživatelů území. Druhá složka sociálního prostředí, obtížněji definovatelná a kvantifikovatelná, se nazývá sociální klima. Pod sociálním klimatem si představujeme chování rezidentů a uživatelů území, jejich životní styl, sociální vazby, míru participace na společenském a politickém životě nebo vnímání bezpečnosti (Špačková 2011, Jíchová 2013). Hlavním cílem analýzy sociálně-prostorové struktury by mělo být postihnutí diferenciace obyvatelstva v určitém prostoru na základě různých charakteristik (Sýkora, 2001b). Podobně vnímají sociálně prostorovou diferenciaci Novák a kol. (2007). Podle nich se jedná se o výsledek nerovnoměrného rozložení různých skupin obyvatel (věkových, kulturních, socio-ekonomických, etnických, podle životních stylů apod.) v určitém území.

Změny v prostorové struktuře města se obvykle hodnotí dvěma způsoby. Za první způsob můžeme označit porovnání stavů dílčích složek prostorové struktury ve dvou či více časových řezech. Pro toto porovnání se jeví jako vhodné použití dat ze dvou či více po sobě jdoucích sčítání obyvatel či jiných statistik (Sýkora, 2001b; Ilík, Ouředníček, 2007). Z porovnání dat lze vyčíst, zda došlo k nějaké změně ve zkoumané struktuře ve vymezeném území, nebo zda je prostorová struktura vybraného ukazatele stabilní. Cílem tohoto srovnání by měl být popis změn, ke kterým dochází mezi jednotlivými časovými řezy. Tento způsob je převládající ve výzkumu města v socialistickém období (Musil, 1960; Matějů, 1980). Druhý způsob analýzy prostorových změn spočívá v postihnutí dominantních procesů změn prostorové struktury. Hlavním cílem hodnocení procesů by mělo být pochopení mechanismu, proč v daném místě k procesu dochází, určit jeho klíčové příčiny a aktéry (Sýkora, 2001b; Ilík, Ouředníček, 2007). Druhý způsob hodnocení změn v prostorové struktuře města je charakteristický pro vyjádření změn v postsocialistickém městě (Ilík, Ouředníček, 2007), nicméně první způsob se dnes využívá také. K hodnocení sociálního klimatu vymezeného území se převážně využívají kvalitativní metody, např. terénní šetření nebo rozhovory (Špačková, 2011).

3. VYBRANÉ PŘÍSTUPY K HODNOCENÍ SOCIÁLNÍHO PROSTŘEDÍ MĚSTA

V této kapitole bych rád diskutoval vybrané přístupy ke studiu města, které se zabývají jeho sociálně prostorovou strukturou. Jedná se o vybrané teoretické poznatky, z kterých vychází empirická část práce.

Koncept struktury moderního průmyslového města a jeho sociálně-prostorové struktury představil jako první Burgess, jeden z představitelů Chicagské školy sociální ekologie. Jeho práce z roku 1925 je dodnes vnímána jako jeden ze základních materiálů pro zkoumání sociální struktury města a procesů, které utvářejí jeho organizaci (Burgess 1925; Ouředníček a kol. 2012). Na jeho hlavním výstupu, tedy koncentrickém modelu, vysvětluje na příkladu města Chicaga horizontální expanzi města a pojmenovává jeho organizaci proměnlivou v čase. Dále uvádí dominantní faktory, které tuto organizaci vytvářejí. Burgess do jisté míry přirovnává rozvoj města k ekologické sukcesi, což podtrhuje i Sýkora (1993). Sociálně prostorová organizace města je silně ovlivněna sociálním darwinismem, tedy teorií, která se pokouší Darwinovu evoluční teorii aplikovat na společnost. Zejména mobilita obyvatel byla Burgessem vnímána jako zásadní pro expanzi a rozvoj města a koncentrace obyvatel ve městě jako hlavní zdroj pro utváření nové sociálně prostorové struktury. Burgess jako první použil termín CBD (central bussines district), tedy jádro města, kde dochází k nejintenzivnějšímu soustředění kapitálu a pracovních příležitostí. Jádro je prostor, kde je koncentrován obchod a průmysl. Vnější části jsou především residenčního charakteru. Podle jeho modelu je v jednotlivých zónách obyvatelstvo distribuováno podle sociálního statusu a pracovního zařazení, kdy koncentricky od středu města roste sociální status obyvatelstva. Nově příchozí obyvatelé nejdříve obývají vnitřní části města a postupně se přesouvají do vnějších částí, s tím, jak roste jejich životní úroveň (Ouředníček a kol. 2012).

Na Burgesse navázal Hoyt, který preferoval teorii filtrace. Podle této teorie dochází ve městech k procesu, kdy bohatší obyvatelstvo opouští již nevyhovující bytový fond staré zástavby a stěhuje se do nově vybudovaných čtvrtí vedle jádra. Na jejich místo přichází sociálně slabší obyvatelstvo, které nemá tak vysoké nároky na bytové podmínky. Ve chvíli, kdy i v relativně novějších čtvrtích přestane být bytový fond dostatečně přitažlivý pro lépe příjmové skupiny, dochází k dalšímu stěhování bohatšího obyvatelstva směrem ven z města a jeho opětovné nahrazení nižší příjmovou skupinou (1939, cit. v Sýkora 1993). Hoyt modifikoval koncentrický model na sektorový model. Další úpravou můžeme chápat Harris-Ulmanův model více jader (Harris, Ulman 1945, cit. v Ouředníček a kol. 2012). Hlavní myšlenka tohoto konceptu spočívá v názoru, že ve

městě je více jader, z nichž každé se specializuje na nějakou funkci např. průmysl, správa, bydlení apod. (Sýkora 1993). Se zajímavou myšlenkou přišel Murdie (1969, cit. v Ouředníček a kol. 2012), který se domníval, že všechny tři modely se mohou doplňovat, neboť každý z nich je vhodný pro rozdílný popis sociální diferenciace. Na příkladu kanadského Toronta určil, že ekonomický status měřený výší příjmu, druhem zaměstnání a dosaženým vzděláním koresponduje se sektorovým modelem. Rodinný status definovaný plodností, typem domácnosti a počtem pracujících žen odpovídá koncentrickému modelu a konečně etnický status simuluje model více jader.

Přes veškeré modely, které zde byly představeny, považuje Ouředníček a kol. (2012) model koncentrických zón za nejvhodnější ke studiu současných evropských měst i z toho důvodu, že jednotlivé soustředné zóny odpovídají historickým vrstvám vývoje města. Za klíčové lze považovat prostorové vyjádření různých sociálních a demografických charakteristik. Jejich jedinečnost spočívá v územním detailu, kdy jsme schopni získat empirická data za malé územní jednotky a následně je vizualizovat do prostorových vzorců (Zorbaugh 1926).

Od kvantitativního pojetí v mapách k individuálnímu vnímání města

Za prvé uvádím kvantitativní přístup, který se pokouší postihnout prostorovou organizaci pomocí statistických dat. Jeho hlavními výstupy jsou mapy, tabulky a grafy. Tento přístup vychází z neoklasické ekonomie a považuje se za objektivní, jelikož vychází pouze z nabitých statistických hodnot. Na druhou stranu, je správné se ptát, jestli pomocí statistických metod a ukazatelů jsme schopni zevrubně charakterizovat nějaké území. Nabízí se i otázka, jestli interpretace těchto hodnot je zcela objektivní a jestli nevede k přílišné generalizaci (Knox, Pinch 2010). Jako odpověď na příliš normativní usuzování z pouhých dat vzešel behaviorální přístup (později i humanistický), který se věnuje především vztahu mezi člověkem, jeho chováním a městským prostředím. Řada konceptů tohoto přístupu je ovlivněna sociální psychologíí (Knox, Pinch 2010; Ley 1983). Geografové zdůrazňují roli lidské zkušenosti a vnímání určitého prostoru ze strany člověka. Výrazným přínosem pro mou práci se stal výzkum Davida Leye, který vztahy mezi prostředím a chováním jednotlivců i celých skupin popisuje jako oboustranné, když říká, že charakter každé čtvrtě vychází z hodnot a životního stylu jeho obyvatel a zároveň tento charakter působí na chování jeho obyvatel a vymezuje jejich aktivitu (Ley 1983). Důležité je poukázat na přechod od prostorového vzorce, který známe z mapy, ke zkušenosti jedince s městským prostorem, a zároveň přechod od definic prostoru ke vnímání prostoru jednotlivcem. S tím souvisí i antropocentrické vnímání města, kdy sám resident určuje jeho definici (Ley 1983). Leyův výzkum je zaměřen na fungování vnitřního města a jeho proměny, kde se věnuje lokalitám, jejich

kultuře a každodennímu vnímání dané lokality ze strany jejich obyvatel. Ley je také uznáván pro jeho práci s metodami, kdy kombinuje kvalitativní a kvantitativní metody jako jsou terénní šetření, pozorování, rozhovory a statistická analýza dat (Knox, Pinch 2010).

4. VÝVOJ POSTSOCIALISTICKÉHO MĚSTA

Výzkum v mé práci je z časoprostorového hlediska zaměřen na město v postsocialistickém období, pro které jsou charakteristické změny neboli transformace. Proto bych v navazující části rád vysvětlil, co tato transformace znamená a jak specificky je transformačními procesy postihnuto vnitřní město, kde se nachází studovaná čtvrť Libeň.

Poměrně výstižně vnímá transformaci Galubchikov a kol. (2014), když nazývá postsocialistický vývoj městského prostoru jako hybridní. Hybridita spočívá v zavedení nových institucionálních pravidel, které jsou převážně neoliberálního charakteru. Tyto pravidla jsou posléze konfrontována se socialistickou společností a se socialistickou sociálně-prostorovou organizací města. Dosavadní socialistická struktura začíná podléhat kapitalistickému pojetí ekonomiky a společnosti, což ve výsledku zesložituje interpretaci vztahů a nově se proměňujících struktur.

Transformace postsocialistického města

Vzhledem k postavení Prahy a koncentraci řídicích a progresivních funkcí, lze v českém kontextu Prahu chápat jako specifický prostor, kde jsou společenské a ekonomické proměny po roce 1989 markantní (Sýkora 1996). Jednotlivé subjekty, ať už se jedná o domácnosti, jednotlivce, firmy, místní či centrální vládu, jsou aktéři a zároveň nositeli těchto změn, což vytváří nový a poměrně složitý vzorec. Pro uchopení a lepší pochopení vztahů v tomto vzorci můžeme využít „víceúrovňovou transformaci“ Bouzarovskiho a Sýkory (2012), kteří se pokusili o konceptualizaci transformace postsocialistického města.

Jak píše autoři, nejdříve dochází k transformaci „shora“, jedná se institucionální transformaci, která mění pravidla obecného a národního charakteru. Jako příklady této transformace jmenujme přechod k demokratickým volbám, liberalizaci cen, rozsáhlou privatizaci, restituce otevření trhu pro zahraniční investory. Jedná se o poměrně krátké období, kdy je základní rámec institucionálních změn dovršen, v Česku toto období trvalo přibližně 5 let. Praha se tak poměrně rychle integrovala do evropského prostoru na základě obchodních a kulturních vztahů (Sýkora 1996; 2001a).

Druhou fází je transformace společnosti. Společnost si zvyká a spontánně reaguje na nové prostředí, které je nastaveno pomocí institucí. Jedním z nejvýraznějších trendů, které město zásadně ovlivňuje, je globalizace. Do hlavního města míří zahraniční firmy a nadnárodní korporace, dochází zde ke kumulaci a pohybu kapitálu a informací, město se napojuje na síť

globálního trhu (Sýkora 2000; 2001a; Ouředníček, Temelová 2009). Postsocialistické město je zasaženo ekonomickou restrukturalizací, roste poptávka po nových službách, dochází k výrazné deindustrializaci a relokaci výroby (Sýkora 2001a; Temelová, Novák 2007; Temelová 2009). Ze zahraničí směřují do města jednak profesionálové, kteří zastupují řídicí pozice v rámci velkých firem, na straně druhé přichází levná pracovní síla, která obstarává nejméně kvalifikovanou práci. To vede ke zvyšování rozdílů v městské společnosti. Dynamickým vývojem prochází maloobchod, lidé se začínají orientovat na postmoderní hodnoty. Konzum a materiální bohatství jsou vnímány jako klíčové pro blaho společnosti (Bouzarovski, Sýkora 2012). V kontrastu se socialistickým vnímáním společnosti je typický nárůst individualismu a také proměna rodinného soužití (Sobotka 2008). Neoliberální pojetí ekonomiky, které začíná dominovat, upřednostňuje volný trh v mnoha sférách. To se projevuje i v územním plánování, kdy městská správa nepovažuje dlouhodobé koncepce a vize pro město jako důležité (Bouzarovski, Sýkora 2012). Z toho plyne i velká síla investorů, kteří mají zjednodušenou pozici pro realizaci svých plánů (Bouzarovski, Sýkora, 2012). Tato fáze trvá delší dobu a souvisí s generační obměnou ve společnosti.

Po této době lze již konstatovat, že subjekty se naučily hrát podle nových pravidel a nastává fáze třetí – transformace prostorové organizace města. Pomocí institucionálních a spontánních transformací je městský prostor reorganizován. Nejviditelnější změny jsou z počátku vidět v městském jádru. Pozice městského centra je velmi atraktivní a brzy dochází k fyzické renovaci a rekonstrukci budov, residenční funkce výrazně klesá a je nahrazena především kancelářemi a obchody, proto mluvíme o komercializaci městského jádra (Sýkora 1996; 1999; 2001a; Ouředníček, Temelová 2009). Vnitřní části města těmito změnami procházejí později a to především z přesycení a vyčerpání potenciálu městského centra (Temelová, Novák 2007). Změny ve vnitřním městě jsou reprezentovány především revitalizací vybraných čtvrtí či lokalit, ať už se jedná o čtvrtě s historicky vyšším sociálním statutem, kde např. sledujeme proces gentrifikace nebo vybrané čtvrtě, které za sebou zanechávají industriální minulost a stávají se moderními a atraktivními čtvrtěmi pro firmy, služby, ale i residenty (Temelová, Novák 2007; Ílík, Ouředníček 2007; Sýkora 2009). Vnější město reprezentované sídlištní zástavbou ze socialistického období není prozatím prostorem výrazných změn. Očekává se, že sídliště s kvalitní dopravní obsluhností a službami budou nadále stabilními rezidenčními okrsky. U menších okrajových sídlišť je pravděpodobná fyzická degradace spojená se snižováním sociálního statusu (Ouředníček, Temelová 2009). Suburbánní zóna je z pohledu řady odborníků prostor, který dostal z pohledu fyzického, funkčního i sociálního největších změn (Sýkora 2009; Ouředníček, Temelová 2009).

Okraj města a jeho zázemí jsou markantně zastavovány residenční i neresidenční zástavbou. Suburbanizace je reprezentována příchodem obyvatelstva s vyšším sociálním statusem do nové zástavby v zázemí města, která často vzniká vedle starší zástavby venkovského typu. K tomu se přidávají nová obchodní a zábavní centra, která společně s rozsáhlými skladovacími halami dotvářejí okrajový prstenec města (Ouředníček, Temelová 2009).

Praha jako městský prostor byla přibližně 40 let formována komunistickou ideologií a po roce 1990 byla vystavena novým ekonomickým, společenským a kulturním podmínkám, které přetvářejí její fungování (Sýkora 2009). Z toho vyplývá, že na Prahu již nelze nahlížet jako na město socialistické. Město je nyní prostorem, kde funguje volný trh a jeho představitelé jsou demokraticky voleni, přesto, jak se domnívají Bouzarovski se Sýkorou (2012), nemůžeme na tato města nahlížet jako na města kapitalistická. Tento vývoj lze ilustrovat tím, že ve městě z hlediska morfologie, využití půdy či sociální segregace již existují typicky kapitalistické prostory, zatímco některé struktury stále odkazují na dobu před rokem 1989 (Bouzarovski, Sýkora 2012). Je nutné si uvědomit, že postsocialistické město je město, kde změny stále probíhají a městský vzorec se stále utváří. Proto, jak píší Bouzarovski a Sýkora, je lepší nazývat současná postsocialistická města jako města „po institucionální transformaci“ než pouze města „po transformaci“ (Bouzarovski, Sýkora, 2013).

4.1 Postsocialistické vnitřní město

Jestliže centrum města vnímáme jako jádrovou oblast, kde dochází v 90. letech k robustnímu nárůstu koncentrace služeb podmíněné především zahraničním kapitálem, situace ve vnitřním městě je poněkud složitější. Vnitřní město je v době komunistického režimu významně poddimenzováno. Obecně zde nedochází k větším zásahům do obytného fondu ze strany státní správy, což má za následek úpadek a chátrání této části města (Sýkora 2009). Úpadek se netýká pouze fyzického stavu, ale dochází i ke zhoršení ekonomických a sociálních podmínek (Temelová 2009; Ouředníček, Temelová 2009). Doba postsocialistická na tento stav navazuje a řada autorů upozorňuje, že transformace a procesy neprobíhají ve vnitřních částech města rovnoměrně, jak z hlediska času, tak intenzity a značná část vnitřního města je transformacemi ovlivněna jen velmi slabě (Ouředníček, Temelová 2009). Oproti tomu jiné čtvrtě vnitřního města jsou transformacemi zasaženy výrazně a sledujeme zde projevy řady procesů, jako jsou revitalizace, komercializace či terciarizace (Sýkora 2001a; Ouředníček, Temelová 2009, Temelová 2009).

Hlavními aktéry, kteří stojí za výstavbou nových kanceláří, obchodů a rezidenčních projektů, jsou zahraniční investoři. Soukromý sektor vycítil možnosti, které se mu otvírají ve vybraných částech vnitřního města, s cílem lepšího ekonomického zhodnocení chátrající zástavby a dříve industriálních pozemků (Ouředníček, Temelová 2009). Vnitřní město si uchovává významnou rezidenční funkci, ale také v duchu socialistické doktríny industriální funkci (Sýkora 2001a; Ouředníček, Temelová 2009). Na rozdíl od městského centra zde komercializace není tak plošně dominantní. Jednou z výrazných proměn je proces deindustrializace, jehož důsledkem jsou „brownfields“. Na základě změny v ekonomickém myšlení dochází k neudržitelnosti výrobních funkcí v rámci vnitřního města, což má za následek odchod podniků z průmyslového objektu. Objekt později najde jiné uplatnění například pro komercializaci nebo residenční potřeby (Sýkorová 2007; Temelová, Novák 2007). Často jsme ale svědky jevu, že objekt novou funkci nenabude a chátrá, což vede k úpadku lokality a přispívá k sociálním a ekologickým problémům (Sýkorová 2007; Temelová, Novák 2007).

V kontextu této práce zmiňme Smíchov nebo Karlín, které patřily podobně jako Libeň mezi dělnické čtvrtě s rozsáhlou průmyslovou výrobou. Jak píší někteří geografové, jedná se o čtvrtě, které již dostaly velkých revitalizačních proměn. Díky nadprůměrné dopravní obslužnosti a kvalitnímu dopravnímu napojení na centrum se staly součástí expandujícího městského jádra (Sýkora 2001a; Ilík, Ouředníček 2007; Temelová, Novák 2007; Sýkorová 2007).

Revitalizace vnitřního města

Proces revitalizace, pod kterým nejčastěji chápeme změnu k lepšímu ve fyzickém prostředí (např. oprava domovních fasád, parteru, infrastruktury,...) je po roce 1989 procesem plošným, ale v některých částech vnitřního města dominantnějším (Sýkora 1996; Ouředníček, Temelová 2009). Beauregard a Holcomb (1981) chápou revitalizaci jako oživení města a vylepšení čtvrti pro „kvalitnější“ sociální a ekonomické využití (cit. v Temelová, Novák 2007). Jeho intenzita je dána potenciálem každé jednotlivé lokace (Ouředníček, Temelová 2009). Revitalizace také může souviset s razantní přeměnou urbánní morfologie lokace. Nová architektonicky moderní výstavba zcela mění tvář území a nabízí prostory pro nejprogresivnější ekonomické aktivity. Z těchto oblastí se tak stávají nová lokální jádra. Jak píše Sýkora, fyzická revitalizace silně spjatá s funkčním využitím ploch patří v Praze k nejdominantnějším procesům, které ovlivňují fyzické prostředí města v 90. letech (Sýkora 1996).

Revitalizaci můžeme spojovat i s dalším fenoménem, kterým je gentrifikace. „Gentrifikací se rozumí proces, při němž dochází k rehabilitaci obytného prostředí některých čtvrtí v centrálních částech velkých měst a k postupnému vytlačování a nahrazování původního obyvatelstva příjmově silnějšími vrstvami nově příchozích gentrifierů“ (Sýkora, 1993, s. 101). V Praze, podobně i v jiných městech střední a východní Evropy, však nepozorujeme tak silnou třecí plochu mezi sociálně rozdílnými skupinami obyvatelstva, která v amerických městech vyvolává tak bouřlivou diskuzi (Ouředníček, Temelová 2009). Tento proces v sobě skýtá jak změnu sociálního prostředí lokality, tak i proměnu bytového fondu, tedy fyzického prostředí lokality. Řada autorů poukazuje na fakt, že východoevropská velkoměsta v postsocialistickém období jsou prozatím živena gentrifikací velmi omezeně. Tento proces se vyskytuje v úzce vymezených lokalitách ve čtvrtích, které historicky patří mezi čtvrtě s nadprůměrným sociálním statutem (Ouředníček, Temelová 2009; Sailer-Fliege 1999; Sýkora 1999). V pražském kontextu můžeme zmínit pražské Vinohrady. Podstatný vliv na tomto procesu se přičítá zahraničním investorům a poptávajícím dobře situovaným cizincům (Sýkora 2001a; Ouředníček, Temelová 2009).

Urbánní revitalizace je proces, který nemá za následek pouze zušlechtění fyzického stavu místa, ale projevuje se i ve změně jeho sociální struktury. Pokud vezmeme v úvahu slova Sýkory, že „každá budova je charakterizována jak fyzickým stavem, tak funkčním využitím nebo sociálním statutem obyvatel a mezi těmito charakteristikami existuje určitá souvislost“ (2001b, s. 199), tak zlepšení fyzického stavu si žádá dříve či později i zlepšení sociálního statusu obyvatelstva v dané budově či lokalitě (Ilík, Ouředníček 2007). Jak uvádí např. Temelová, v Praze je vliv příchodu mladých a lépe vzdělaných lidí do některých čtvrtí vnitřního města značný a významně se podílí na revitalizačním procesu v těchto čtvrtích (Temelová 2009). To se lokálně odráží v rostoucím sociálním statusu dané čtvrti a v rostoucí vzdělanostní struktuře. Hasse a kol. (2012) upozorňují na potenciální trend v rezidenční proměně vnitřního města. Domnívají se, že nově příchozí, ať už se jedná o studenty, mladé profesionály či mladé rodiny, mohou být pouhými přechodnými rezidenty, kteří aktuálně vnitřní město vnímají jako perfektní místo k bydlení, které jim zaručuje blízkost městského centra, kulturní dění a možnost se angažovat v městském prostoru. V budoucnosti se jejich preference mohou změnit a přesunou se do suburbia nebo do jiné části města (Haase a kol. 2012).

4.2 Lokality proměn a nové residenční struktury

Ve čtvrtích vnitřního postsocialistického města nedochází k plošné dynamické proměně celého území čtvrtě. Výraznou proměnou často prochází jen exponované lokality v rámci čtvrtě. O těchto lokalitách mluví např. Marcuse a Van Kempen (2000) jako o tzv. „*soft locations*“, které mají rozvojový potenciál a můžou se stát místem proměny. Mezi takové lokality řadí *nábřeží*, která v minulosti měla industriální a často zanedbaný charakter. V současné době se nábřežní oblasti v blízkosti městského centra stávají atraktivními plochami ke zhodnocení pro nové residenční či komerční aktivity. Velký potenciál v sobě uchovávají *staré průmyslové čtvrtě* ve vnitřním městě. V těchto lokalitách se dají očekávat dynamické proměny z hlediska různých procesů jako gentrifikace, komercializace či revitalizace. Zde můžeme ještě vymezit lokality, které odpovídají tzv. „*brownfields*“. Jedná se o prostory a budovy, které byly dříve využívány průmyslovými podniky. Po jejich relokaci budova může najít nové uplatnění např. pro nové byty či kanceláře nebo zůstane nevyužívanou a dochází k její degradaci. U těchto lokalit je tedy značné riziko úpadku a kontaminace, na druhou stranu mají obrovský potenciál pro regeneraci (Sýkora 2001a; Temelová, Novák 2007; Hirt 2013). Dalším typem rozvojových lokalit jsou proluky na okrajích kompaktního města (Marcuse, Van Kempen 2000).

Postsocialistické období je charakteristické i pro nové typy residenční výstavby, které v západních městech vidáme desítky let, nicméně ve většině měst střední a východní Evropy vznikají až po roce 1990 (Hirt 2013). Vstup zahraničních investorů na trh s nemovitostmi a poptávka po novém bydlení vyústily v řadu projektů, které nejsou přímo koncentrovány ve vybraných lokalitách, ale jsou rozptýleny po celém území města (Sýkora 2001a). Nejfrekventovanějším typem je tzv. *kondominium*. Jedná se o větší residenční komplexy s možností koupě bytu do osobního vlastnictví (Sýkora 2001a). Výstavba je nejčastěji determinována volnými plochami v rámci kompaktního města či na jeho okrajích. Tento typ bydlení se jeví jako ideální pro obyvatele vyznávající městský styl života, využívající blízkost pracoviště, městského centra a kulturních možností. Často se jedná o mladé lidi, kteří zatím nezaložili rodinu (Sýkora 2001a). Poptávka ze strany majetnějšího obyvatelstva a zájem soukromých investorů, o co nejlepší zhodnocení jejich residenční projektů, způsobuje, že nové byty si není schopné dovolit celé spektrum společnosti, ale jen domácnosti s vyššími příjmy (Sýkora 2001a). Jako důsledek zvyšující se sociální polarizace v postsocialistickém městě lze nahlížet na tzv. „*gated community*“, které dnes nalezneme v celé řadě světových a velkých měst. Obecně se jedná o residenční areály, které mají okolo sebe zakomponované ochranné prvky, jako jsou zdi, ploty, brány, a mohou být hlídány soukromou

stráží, která brání vstupu do areálu nežádoucím a potenciálně nebezpečným sociálním skupinám (Knox, Pinch 2010). Tyto areály zahrnují vlastní infrastrukturu, ať už se jedná o uliční síť či soukromé služby a vybavení uvnitř areálu, které mohou využívat pouze residenté daného objektu (Hirt 2012, s. 156). Blakely a Snyder – pravděpodobně nejcitovanější autoři věnující se této problematice mají podobnou definici: „rezidenční oblasti s omezeným přístupem, který mění oblast veřejnou na oblast soukromou. Vstup je regulován pomocí fyzických bariér, zdí či plotů, vchod je uzavřen či kontrolován“ (1998, cit. v Brabec, 2014, s. 19). Brabec považuje za nejvhodnější překlad tohoto typu bydlení do českého prostředí jako „uzavřené residenční areály“, přičemž rozšiřuje popis tohoto pojmu. Domnívá se, že v evropském prostředí je nutné zdůraznit, že se jedná o areál o dvou či více oddělených domech, který pomocí bezpečnostních opatření zakazuje přístup všem, kdo v areálu nebydlí či nemají do něj povolený vstup (Brabec, 2014). V literatuře se setkáváme s obdobnými termíny. Jako důsledek příjmové nerovnosti vznikají ve městech enklávy majetných obyvatel, které se sdružují do tzv. „*walled communities of the rich*“ (Marcuse, Van Kempen 2000). Obyvatelé, kteří v nich bydlí, se záměrně uzavírají od zbytku města a společnosti. Ze společenského pohledu se jedná o luxusní bydlení, enklávy nebo izolované domy, které jsou obydleny společenskými, ekonomickými a politickými elitami (Marcuse 1993).

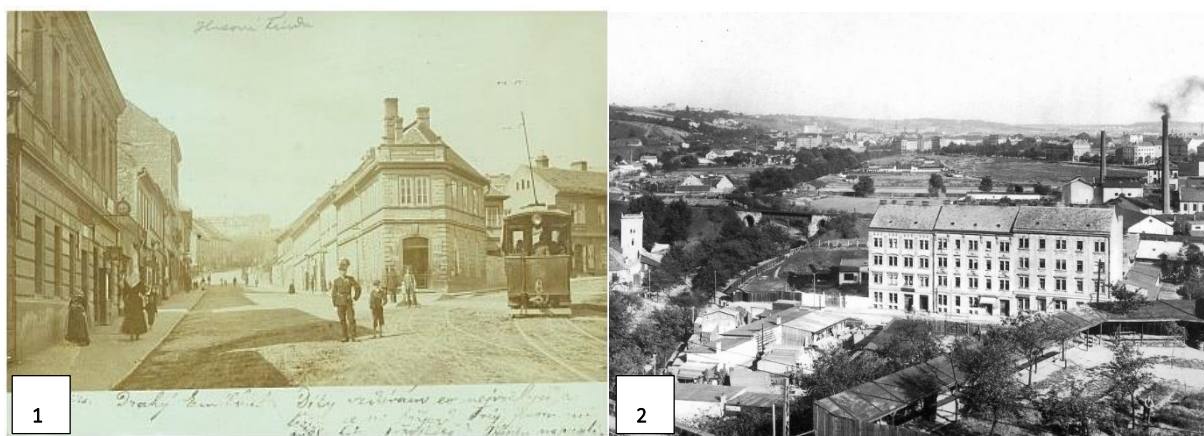
4.3 Vývoj Libně do roku 1989

Do 19. století můžeme Libeň charakterizovat jako panství se zemědělskou produkcí a jako oblíbenou rezidenci pražských purkmistrů. Jádrem tehdejší obce tvořilo okolí od Libeňského zámku směrem na jih – dnes Dolní Libeň, rozsáhlé svahy v severní části jsou tvořeny zemědělskými usedlostmi, kde se pěstovala především vinná réva – dnes Horní Libeň. Podstatný vliv na ráz obce mělo židovské obyvatelstvo, které se v Libni v 16. století stalo majoritním vůči křesťanskému obyvatelstvu. V 17. století získala židovská obec privilegium vlastní samosprávy a v polovině 18. století jsme svědky dalšího přílivu židovského obyvatelstva do Libně v souvislosti s vyhláškou Marie Terezie, která vypověděla židovské obyvatelstvo z pražského ghetta pro údajnou kolaboraci s Prusky (Hejtmánek 1896; Jungmann 2010). Jak píše Hejtmánek (1896), podle katastru z roku 1713 se nacházelo na území Libně 356 obyvatel židovského vyznání, kdežto křesťanskou víru vyznávalo jen okolo 150 obyvatel. Dalším důležitým milníkem, který měl vliv na složení obyvatelstva, bylo uvolnění poddanství a zrušení roboty v roce 1848. S tím souviselo

i zrovnoprávnění židovského obyvatelstva s ostatními obyvateli českých zemí, což mělo za následek mohutnou migraci židovského obyvatelstva zpět do Prahy. Přesto židovské obyvatelstvo v Libni tvořilo početnou menšinu až do 2. světové války.

V 19. století nastaly doposud největší změny, které se dotýkaly společenského a hospodářského charakteru Libně a jejího obyvatelstva. Tento dynamický vývoj můžeme souhrnně pojmenovat jako průmyslovou revoluci. Z venkovské obce lokalizované několik kilometrů za branami hlavního města se utvořilo průmyslové předměstí. Tyto proměny byly fyzicky nejviditelnější v rozrůstající se infrastruktuře a přeměně budov. Z množství zemědělských usedlostí se staly továrny a průmyslové objekty. Jmenujme např. strojírnu Ruston (později Pražská akciová strojírna), která vznikla na pozemku vinice Švábka, dále Gottlasova továrna na Kotlasce na výrobu kartounů, mýdlárna a svíčkárna na Staré Balabence, Grabova továrna na voskové plátno na místě usedlosti Košínska či továrna na výrobu cementových dlaždic a vodovodních rour na Kolčavce. V druhé polovině 19. století se v Libni rozvíjel textilní a strojírenský průmysl. Dominantním podnikem se stala První Českomoravská továrna na stroje (pozdější ČKD) založená v roce 1871. Specializace průmyslové výroby v židovské části Libně byla dle jirchářské tradice soustředěna na barvení kůží. Impulsem pro zintenzivnění průmyslové výroby byla železniční doprava. Libeň během tohoto období protínaly hned dvě dráhy s napojením na průmyslové výrobny. Na konci 19. století byla Libeň tramvajově spojena s Karlínem a blízkost Vltavy umožnila vybudovat přístaviště. Mezi roky 1923–1926 došlo k přeložení řečiště Vltavy dále od Libně směrem k Holešovicím (Bečková 2003) a upadající libeňský přístav byl přestavěn na loděnice. S tzv. průmyslovou revolucí je vhodné spojit revoluci demografickou, která Libeň výrazně formovala ve stejném období (Fialová 1998). Docházelo k rapidnímu růstu obyvatelstva na území Libně, jak přirozenou měnou, tak dominantně migrací. Nové hospodářské podmínky posilovaly migraci do průmyslově rostoucích obcí a měst, rostla urbanizace. Jestliže v roce 1869 měla necelých 6 tis. obyvatel, tak v roce 1890 dle sčítání lidu měla obec přibližně 12,5 tisíce obyvatel. Prudký nárůst podtrhuje údaj z místního archivu z roku 1895, který uvádí přes 17 tis. obyvatel (Hejtmánek, 1898). V roce 1898 se Libeň stala městem, aby poměrně záhy v roce 1901 byla připojena k Praze jako její VIII. část (Boháč 1923). Tímto aktem se Libeň z geograficky-administrativního hlediska dostala do unikátní situace, kdy v rámci vnitřního členění Prahy sousedila pouze s Holešovicemi (VII. část) díky dřevěnému mostu z roku 1903. Sousední Karlín, který se rozkládá mezi Libní a tehdejší Prahou, byl stále samostatným okresním městem.

Obr. č. 1: Libeň na počátku 20. století

Zdroj: Jungmann (2010); Bečková (2003)

Poznámka: 1: Křižovatka Primátorské a Zenklovy ulice ve Staré Libni z roku 1901, 2: Lokality Kolčavka a Podvinný mlýn z roku 1922, v pozadí libeňský lihovar.

Po roce 1900 sledujeme stále rapidní růst obyvatelstva (21 000 tis.), Libeň se profilovala jako převážně dělnická čtvrť, v blízkosti továren vyrůstaly pavlačové činžovní domy, obec se rozrůstala převážně severním směrem (Tomeš 1989). Z mnohých staveb, které byly v prvních letech 20. století na území Libně projektovány připomeňme alespoň Vychovatelnu, reálné gymnázium a nemocniční komplex Na Bulovce. V roce 1922 vznikla tzv. velká Praha, k VIII. části byly připojeny Kobylisy, Střížkov, Troja a Bohnice. Za první republiky Libeň získala částečně urbanisticky městský charakter, byly vystavěny činžovní domy a vilová čtvrť (ulice V Holešovičkách, Na Stráži). V Libni byla vystavena řada společensky a kulturně významných budov jako byl palác Svět s biografem a kavárnou nebo obchodní dům Teta. V roce 1927 bylo dokončeno přeložení hlavního řečiště Vltavy blíže k Holešovicím a libeňský přístav změnil svoji funkci na loděnice. Rok 1928 byl významný pro výstavbu dvou mostů (Baxův, dnes Libeňský a Trojský, dnes Barikádníků) spojující Libeň s Holešovicemi. K roku 1937 vzrostl počet obyvatel na 45 tisíc. Proměny v charakteru čtvrtě se odrážely i v jejím sociálním prostředí, přibývá počet úřednických rodin, nové byty byly obydleny učiteli a státními zaměstnanci, přesto si čtvrť uchovala převážně dělnický a industriální charakter (Tomeš 1989).

Za II. světové války ztratila Libeň veškeré své židovské obyvatelstvo, což se výrazně projevilo v demografickém a etnickém složení čtvrti. V roce 1949 v souvislosti s novým administrativním rozdělením Prahy došlo k rozdělení Libně, území mezi Balabenkou a Harfou připadlo do městské části Praha 9 (Tomeš 1989). Od 50. let Libeň urbanisticky upadá, plošně bylo zdemolováno židovské ghetto a později byl zasypán židovský hřbitov sousedící s Dolním nádražím (Jungmann 2010; Bečková 2003). V době socialismu se neinvestovaly téměř žádné finance do bytového

fondy a domy chátraly. Na druhou stranu obytné domy vznikaly např. podél Sokolovské třídy. Od 60. let došlo k zásadním přeměnám morfologie čtvrtě, řada bloků musela ustoupit nové traťové přeložce do Holešovic a demolice byla nutná i v případě nového komunikačního uzlu pod Vychovatelnou. Usedlost Stírka byla zastavěna panelovými domy, koncem 80. let dochází k rozsáhlé asanaci dolní Libně (např. Ulice Na Žertvách, Na Hrázi) v souvislosti s výstavbou metra.

4.4 Současný charakter Libně

Libeň po roce 1989 prochází obdobně jako jiné čtvrtě vnitřního města různými proměnami. Typickým jevem je postupné ukončování průmyslové výroby, která v době socialismu byla silně přítomna a určovala ráz Libně jako průmyslové čtvrtě. Při podrobném zkoumání celého katastrálního území zjišťujeme, že Libeň se jeví jako čtvrt' výrazně nesourodá. Nosným příkladem nesourodosti je diferenční zástavba. V Libni se nachází činžovní domy prvorepublikové zástavby, které částečně v Dolní Libni tvoří pravoúhlou uliční síť kolem Sokolovské ulice. Nalezneme zde vilovou čtvrt' na místech bývalých zemědělských usedlostí, která je lokalizována na svazích Horní Libně kolem dopravní tepny - ulice V Holešovičkách. Výjimečnost libeňské zástavby spočívá i v hojném počtu zahrádkářských kolonií, které tvoří v rámci vnitřního města unikátní rezidenční struktury (např. Libeňský ostrov, Košínska, Na Labuťce, Na Korábě). Také správa území není jednotná, jelikož Libeň je rozdělena mezi tři městské části (viz Metodiku). Větší část přiléhající k Vltavě, která se táhne od jihu od Palmovky přes Bulkovu až po Kobylisy spravuje MČ Praha 8. Jihovýchodní část území, které je rozlohou menší, spravuje MČ Praha 9. Malý díl o rozloze ZSJ spadá pod MČ Prahu 7, ale jedná se o území, ve kterém není žádný obydlýný objekt. Nejednotná správa území zapříčiňuje, že každá část Libně se vyvíjí jiným způsobem. Urbánní morfologie v dolní části libeňské Prahy 8 si stále udržuje ráz jádra obce, které ale bylo silně poznamenáno úpravami v socialistické éře (např. výstavba autobusového nádraží). Domy jsou zde často neopravené, zástavba narušena prolukami. V intravilánu jsou situovány restaurační zařízení a drobné služby. Centrem této částí je z autorova pohledu křižovatka Palmovka, která je významným dopravním uzlem. Nachází se zde stanice metra, kříží se tu tramvajové linky z Kobylis, Vysočan, Holešovic, Karlína a ze Žižkova. Mimo to se zde aktuálně staví objekt Nová Palmovka, který nabídne prostory ke komerčnímu využití a bude sloužit jako nová radnice MČ Prahy 8. Libeň Prahy 9 je vnímána jako modernější a charakterem spíše připomínající přilehlé Vysočany. Dominantami této části jsou sportovní multifunkční aréna a sousední nákupní centrum

Harfa. Kompaktnost Libně je narušena i rozsáhlými liniovými stavbami, které fyzicky rozdělují území na několik částí. Řada lokalit, ač spadá správně do katastrálního území Libně, je funkčně propojena s jinými katastry.

5. METODIKA

Práce studuje katastrální území Libeň, které se nachází na rozhraní tří městských částí, Prahy 7, 8 a 9. Menších územních celků, základních sídelních jednotek (ZSJ), je v Libni 19. Výzkum práce je zaměřen pouze na obydlená území. Městská část Praha 7, reprezentována ZSJ U Mostu Barikádníků, byla z výzkumu vyloučena, protože se jedná o zcela neobydlené území. Výzkumné metody vycházejí z výzkumných otázek práce a teoretického zarámování. Za vhodné se jeví použití, jak kvantitativních, tak kvalitativních metod, jež se vzájemně doplňují, a jejich kombinace nám může poskytnout lepší obraz zkoumané reality.

Základní analytická část čerpá z dat z posledních tří sčítání lidu, domů a bytů. Jedná se tedy o tři časové řezy z let 1991, 2001 a 2011. Kvantitativní analýza, která z těchto dat vychází, má za cíl odpovědět na první výzkumnou otázku, tedy jak se změnila demografická a sociální struktura vymezeného území. V první části analýzy je komparováno katastrálního území Libeň (součást vnitřního města) s celým územím Prahy pomocí vybraných demografických a socioekonomických ukazatelů. Ukazatele vycházejí z těchto charakteristik:

- **Věk** (pohlavně věková struktura, porovnání hlavních věkových skupin 0–14, 15–24, 25–39, 40–64, 65+, index stárí a index ekonomického zatížení)
- **Vzdělanost** (stupeň nejvyššího dosaženého vzdělání u obyvatel starších 15 let, využívána jako indikátor sociálního statusu (Špačková 2011b))
- **Národnost** (vybrané národnosti, u kterých se očekává nejvyšší zastoupení za sledované období [česká, romská, ruská, slovenská, ukrajinská, vietnamská])
- **Ekonomická struktura** (zaměstnanost ekonomicky aktivních obyvatel podle hospodářských sektorů)

Druhá část kvantitativní analýzy se věnuje vnitřní sociálně prostorové struktuře katastrálního území Libeň. Pomocí metod deskriptivní statistiky jsou komparovány jednotlivé ZSJ na základě vybraných demografických a socioekonomických charakteristik v návaznosti na první část kvantitativní analýzy. Podmínka zahrnutí ZSJ do analýzy je určena hranicí 75 obyvatel na plochu ZSJ v každém časovém řezu. ZSJ, které mají 75 obyvatel nebo méně, nejsou do analýzy zahrnuty. Tuto podmínku nesplňují 2 ZSJ: U Mostu Barikádníků a Mezitratí-východ (viz obr. č. 2). Prostorová diferenciací je graficky znázorněna pomocí softwaru ArcGIS. Využíváno je metody kartogramu, při níž jsou absolutní údaje vybraných individuálních charakteristik vztaženy k celkovému počtu obyvatel v závislosti na měřeném indikátoru. V některých případech je

použita metoda strukturního diagramu, která graficky znázorňuje pomocí absolutních hodnot vnitřní členění vybrané charakteristiky.

Katastrální území Libně je rozděleno do 19 ZSJ, populačně různě velikých. Průměrný počet obyvatel na jednu ZSJ je 1724 k 26. 3. 2011. Mezi populačně největší jednotky, s více než 3000 obyvateli, patří: Stará Libeň, Na Balabence, Na Stráži, Na Palmovce, U Svobodárny a Horní Libeň-Na Báni. Naopak nejméně obydlenými jednotkami, s méně než 400 obyvateli, jsou: Bulovka, Libeň-průmyslový obvod, Mezitrati-východ, Nad Kolčavkou, Švábky-východ, U libeňského zámku, U Nového Střížkova (viz obr. č. 2). Většina územních jednotek spadá pod Prahu 8. Do Prahy 9 patří jihovýchodní jednotky: Podvinní, Na Balabence, U Svobodárny a Libeň-průmyslový obvod. Praha 7 je reprezentována jedinou jednotkou: U Mostu Barikádníků.

Obr. č. 2: Vymezení katastrálního území Libeň

Zdroj: ČÚZK (2015) – Ortofoto České republiky, vlastní zpracování

Druhá část práce se věnuje obyvatelům z nově vystavěných bytů a lokalitám, ve kterých se byty nacházejí. Na základě terénního průzkumu a porovnání ortofotomap bylo vybráno několik lokalit pro další výzkum. Těžištěm výzkumu je dotazníkové šetření, které koresponduje s výzkumnými

otázkami vytyčenými v úvodu práce. Šetření bylo prováděno osobně přímo ve vybraných lokalitách. Metoda „face to face“ umožňuje autorovi být přímo v kontaktu s rezidentem v jeho přirozeném prostředí a případně se ptát na okolnosti a detaily, které by dotazník nezachytil. Respondenti, pokud se zúčastní výzkumu, mají na výběr formu dotazníku:

A) Ústní forma: autor se ptá na dané otázky a odpovědi respondentů zaznamenává do odpovědního archu, tato forma odpovídá polostrukturovanému rozhovoru

B) Písemná forma: respondent za pomoci autora vyplňuje dotazník sám

Z 27 získaných respondentů 26 zvolilo ústní formu odpovědi, která odpovídá polostrukturovanému rozhovoru. Dotazník obsahuje 3 části (viz příloha). V první části autor zjišťuje, jaké jsou důvody přestěhování se do nové lokality. Respondent odpovídá na otevřené otázky typu: proč se přestěhoval, odkud se přestěhoval apod. Druhá část dotazníku je zaměřena na vnímání lokality a čtvrtě Libeň ze strany respondenta. Jedná se o soubor otevřených otázek, kdy respondent porovnává lokalitu svého bydliště s celou čtvrtí. Autor se z odpovědí pokouší interpretovat vztah jedince k prostoru, ve kterém bydlí. Ve třetí části je respondent konfrontován s polouzavřenými identifikačními otázkami, z kterých lze vyvodit rezidentův demografický a socioekonomický status. Zjišťovány jsou tyto údaje: pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání, rodinný stav, výše měsíčního příjmu na 1 osobu v domácnosti. V této části se případně autor dotazuje i na další obyvatele bytové jednotky pro zjištění struktury domácnosti či na jiné informace, které mohou doplnit obraz o sociálním prostředí dané lokality.

Na základě autorovi vlastní znalosti katastrálního území jsou vybrány do výzkumu 3 rezidenční struktury: rezidenční areál Podvinný mlýn v územní jednotce Podvinní, bytové domy Galerie nad Vltavou v územní jednotce Nad Mazankou a rezidence DOCK A v územní jednotce U Libeňského zámku (viz obr. č. 10). Jedná se o struktury, které disponují velkým počtem nových rezidentů a zásadně proměňují charakter svých lokalit. Pro šetření v lokalitách je cílem autora získat 10 kompletních výpovědí od rezidentů za každou vybranou rezidenční strukturu. V prvním výzkumu, který proběhl v rezidenčním areálu Podvinný mlýn, bylo osloveno 17 respondentů, 7 z nich se odmítlo šetření zúčastnit. V druhém výzkumu, který proběhl v bytových domech v Galerii nad Vltavou, bylo osloveno 22 respondentů, 12 z nich se odmítlo zúčastnit. V případě výzkumu v rezidenci DOCK A bylo osloveno 9 respondentů, 2 z nich se šetření nezúčastnili. Podle informací správy objektu a obyvatel rezidence se v době výzkumu více rezidentů nezdržovalo, proto

v tomto případě nebyla naplněna kvóta 10 zúčastněných. Pro výzkum v prvních dvou lokalitách se autor částečně může opřít i o statistická data za územní jednotky k roku 2011. V případě rezidence DOCK A, která byla zkolaudována v roce 2012, byla zhotovena mikroanalýza pomocí domovních zvonků a katastru nemovitostí (viz tab. č. 4).

Představené metody je nutné kriticky zhodnotit a uvést jejich limity. Za problémové se jeví porovnávání výsledků ze sčítání lidu, domů a bytů v letech 1991, 2001 a 2011 kvůli rozdílné metodice. V letech 1991 a 2001 je obyvatelstvo sčítáno podle trvalého bydliště, kdežto v roce 2011 se jedná o obvyklé bydliště¹, které přesněji odpovídá realitě. Je tedy nutné pečlivě hodnotit a interpretovat výsledky, které se týkají všech obyvatel nevylučuje osoby v zařízeních² a osoby mimo byty a zařízení³. Další důležitá změna k roku 2011 se týká dobrovolnosti odpovědět na některé otázky ve sčítacím archu. V mé práci se jedná o údaj národnosti, u kterého se značná část obyvatel zdržela odpovědi (30,5 %). Výběr respondentů je významně omezen, autor může pro šetření získat pouze ty rezidenty, kteří se právě v danou dobu nacházejí v místě svého bydliště. Výzkum probíhal jeden den v dopoledních a odpoledních hodinách pro každou rezidenční strukturu, proto se s velkou pravděpodobností nemohou výzkumu zúčastnit obyvatelé pracující během dne mimo své bydliště. Kvůli omezenému počtu respondentů nelze výzkum chápat jako komplexní posouzení sociálního prostředí vybraných lokalit, zvláště z hlediska sociální struktury. Jedná se spíše o podchycení charakteru lokalit a postihnoutí sociálního klimatu.

¹ Obvyklé bydliště je místem, kde osoba obvykle tráví období svého každodenního odpočinku bez ohledu na dočasnou nepřítomnost z důvodu rekreace, návštěv, pracovních cest, pobytu ve zdravotnickém zařízení apod. a kde je členem konkrétní domácnosti.

² Osoby v zařízeních jsou osoby s místem obvyklého pobytu ve všech typech ubytovacích a lůžkových léčebných zařízeních sloužících k individuálnímu i kolektivnímu ubytování většího počtu osob (svobodárny, domovy důchodců, penziony pro důchodce, dětské domovy, ústavy sociální péče, ubytovny, studentské koleje, domovy mládeže, internáty, léčebny, sanatoria, kojenecké ústavy, lázeňské ústavy apod.).

³ Osoby mimo byty a zařízení jsou osoby s místem obvyklého pobytu v nouzových obydlích, mobilních objektech, rekreačních chatách, chalupách (tj. v objektech, které nejsou součástí bytového fondu) nebo v obytných domech, ale mimo byty (nouzové ubytování v nebytovém prostoru).

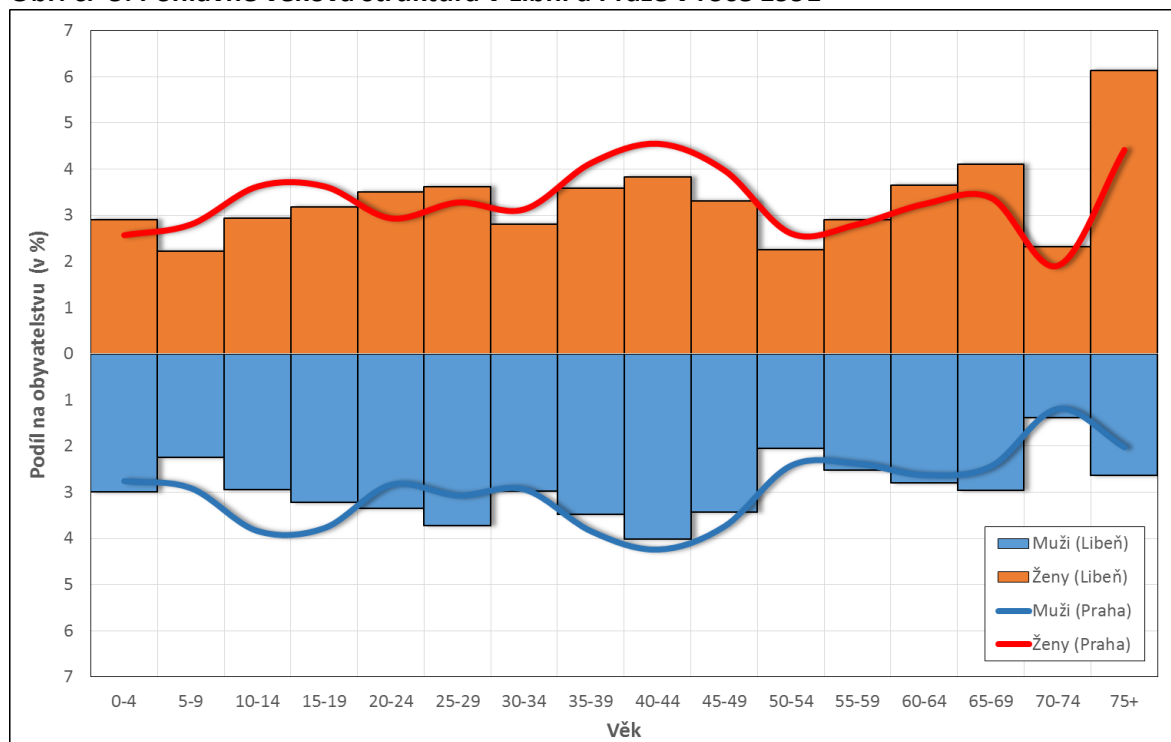
6. SOCIÁLNÍ STRUKTURA LIBNĚ

Následující analytická část je rozdělena do dvou podkapitol. První podkapitola se věnuje komparaci katastrálního území s územím Prahy na bázi sociodemografických ukazatelů v časovém intervalu 1991–2011. V druhé podkapitole je představena proměna vnitřní sociálně prostorové struktury sledovaného území v časovém intervalu 1991–2011.

6.1 Libeň v ukazatelích věkové struktury

Podle výsledků sčítání v roce 1991 bydlelo na území Libně 29 476 obyvatel. Při pohledu na pohlavně věkovou strukturu z roku 1991 (obr. č. 3) lze konstatovat, že populace se v rozložení do věkových skupin výrazně neliší a jednotlivé zářezy odpovídají historickým trendům, které se projeví v populaci na našem území (Fialová 1998). Přesto jsme z grafu schopni vyčíst některé rozdíly mezi libeňskou a pražskou populací. Praha jako celek vykazuje vyšší zastoupení obyvatelstva ve věku 5–9, 10–14 a 15–19 let. To naznačuje, že propopulační opatření v 70. letech neměla na Libeň ve srovnání s jinými částmi města takový dopad. Praha disponuje i relativně vyšším počtem mužů a žen v produktivním věku, zejména u žen ve věku 40–44.

Obr. č. 3: Pohlavně věková struktura v Libni a Praze v roce 1991

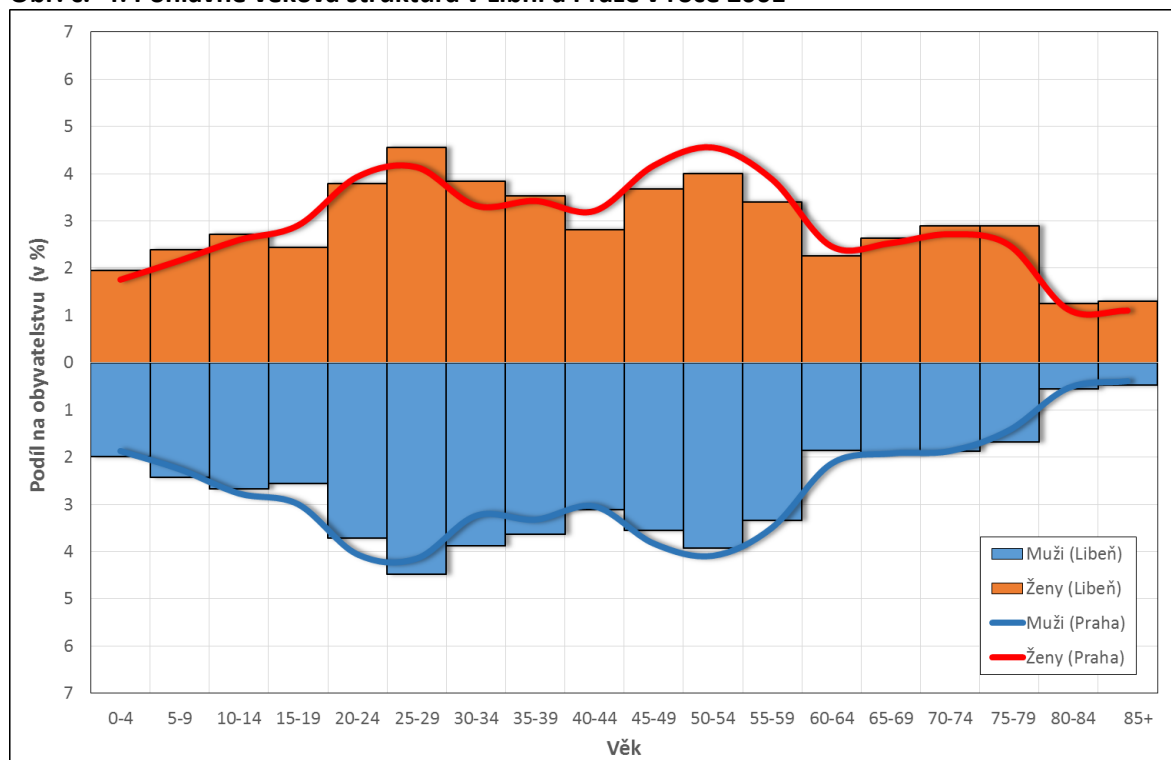

Zdroj: ČSÚ (1991), vlastní zpracování

Poznámka: trvale bydlící obyvatelstvo

Naopak libeňská populace je charakterizována mírně vyšším zastoupením staršího obyvatelstva umocněným poslední věkovou skupinou 75+. Relativní porovnání územních celků ukazuje, že libeňské ženy ve věkové skupině 75+ tvoří přes 6 % celkové libeňské populace. Nejmarkantnější zářez, který představuje věková skupina 70–74, je reprezentován generací narozených za první světové války. V tomto období razantně poklesl počet narozených dětí (Fialová, 1998). Vyšší podíl staršího obyvatelstva a naopak nižší zastoupení střední generace na území Libně v porovnání s Prahou může naznačovat stagnaci čtvrtě ještě z dob socialistického města. V porovnání s jinými částmi města nesměřovaly do vnitřního města prostředky a jeho atraktivita byla velmi nízká (Sýkora 2009; Temelová 2009; Ouředníček, Temelová 2009). Podle výsledků sčítání v roce 2001 bydlelo na území Libně 27 462 obyvatel. V tomto roce již máme k dispozici data do věkové skupiny 85+ (viz obr. č. 4). Z grafu vyplývá, že populace celého města a Libně se vyvíjejí téměř shodně. V nejvyšších věkových skupinách sledujeme výrazný pokles, který je částečně způsoben rozšířením věkové škály, ale zejména zde dochází k dožití generace narozených za první světové války do věkové skupiny 80 a více.

Obr. č. 4: Pohlavně věková struktura v Libni a Praze v roce 2001

Zdroj: ČSÚ (2001), vlastní zpracování

Poznámka: trvale bydlící obyvatelstvo

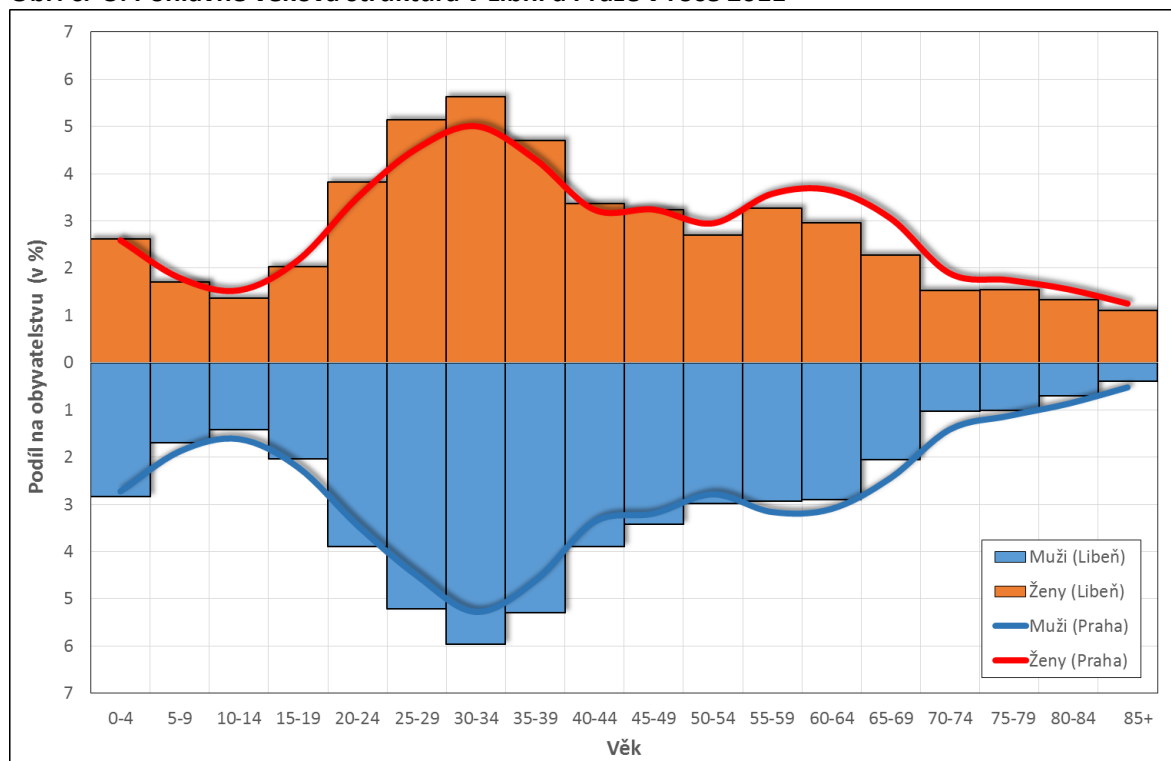
Neměnný zůstává příspěvek generací narozených v období od začátku 2. světové války do počátku 60. let, jejichž těžiště se přesunulo do věkové skupiny 50–54. Nicméně při pohledu na

absolutní čísla vidíme úbytek obyvatelstva v Libni v generačním pohledu téměř ve všech věkových skupinách. Úbytek obyvatel v postproduktivním věku není překvapivý a jednoduše ho lze interpretovat jako vymírání starších generací. Ve věkových skupinách 35–39 až 60–64 včetně je důvod odlišný. Lze se domnívat, že úbytek v populaci souvisí zejména s migrací obyvatel z Libně do jiných čtvrtí vnitřního města či možná pravděpodobněji do jiných částí města. Pokud přičteme k výše zmíněným věkovým skupinám produktivního věku i věkovou skupinu 10–14, dosáhneme poklesu o více než tisíc obyvatel na území Libně. Dynamický vývoj sledujeme ve zbylých věkových skupinách produktivního věku. Z generačního pohledu přibilo ve věkových skupinách 15–19 až 30–34 včetně 1070 osob, což kompenzuje odchod věkově starších skupin. Nejvyšší absolutní i relativní nárůst sledujeme u věkové skupiny 25–29, ta se podílela v roce 2001 na celkové populaci 9 % a v porovnání s věkovou skupinou 15–19 v roce 1991 vzrostla o necelých 600 osob.

K datu sčítání v roce 2011 libeňská populace narostla na 32 749 obyvatel. Na první pohled je z grafu patrný obdobný vývoj obou populací, kde nejvyšší přírůstek ve věkové pyramidě obstarává věková skupina 30–34 (viz obr. č. 5). Pražská populace v porovnání s populací libeňskou má mírně vyšší podíl obyvatel ve věkových skupinách 55–59 a výše, zejména pak ve vybraných věkových skupinách ženské populace. Na druhou stranu libeňská populace disponuje vyšším zastoupením obyvatel v progresivním životním období v letech 20 až 39, u mužů až do věku 44 včetně. Obě populace se nevyhnuly prudkému propadu reprezentované věkovou skupinou 10–14, které souvisí s výrazným poklesem porodnosti v Česku v 90. letech (Sobotka 2008). Při porovnávání populací mezi roky 2001 a 2011 je nutné vyplývající trendy hodnotit s vysokou opatrností, protože data ze sčítání v roce 2011 byly konstruovány za obvykle bydlící obyvatelstvo. Pokud srovnáváme libeňskou populaci v letech 2001 a 2011 v longitudinálním pohledu, zjišťujeme, že nejvyšší změnu vykazují věkové skupiny 25–29 a 30–34, které narostly o 5,4 %, resp. 4 %. V absolutním vyjádření se jedná o přírůstek přes 3 700 obyvatel. Pokud bychom přičetly i přírůstky věkových skupin 20–24 a 35–39 dostaneme se na číslo 5 536. Navyšující se počet obyvatel v mladším a středním produktivním věku naznačuje zvyšující se poptávku po bydlení v Libni ze strany mladých a perspektivních lidí. Vnitřní město se stává vyhledávaným prostorem pro mladé rodiny a pracující v centrální části města (Sýkora 2001a). Je zde ale pravděpodobnost, že z určité části tito obyvatelé zachyceni na území sčítáním z roku 2011, bydleli v Libni již v roce 2001. Pražská populace jako celek se mezi roky 2001 a 2011 vyvíjí

obdobně jako populace libeňská, nicméně s přihlédnutím ke konkrétním hodnotám nevykazuje takovou dynamičnost, což je pro hierarchicky nadřazené území pochopitelné.

Obr. č. 5: Pohlavně věková struktura v Libni a Praze v roce 2011

Zdroj: ČSÚ (2011), vlastní zpracování

Poznámka: obvykle bydlící obyvatelstvo

Proměny ve věkové struktuře výstižně doplňuje i tabulka č. 1, která obsahuje indexy stáří a ekonomického zatížení a hrubší věkové rozdělení. Obdobně jako u předcházejících grafů je Libeňská populace porovnávána s populací pražskou za jednotlivé sčítací roky. V roce 1991 se obě populace významně liší v dětské a postproduktivní věkové složce, kdy libeňská populace vykazuje vysoký podíl stárnoucího obyvatelstva a naopak Praha si udržuje vysoký podíl obyvatel ve věku 0–14. To se zásadně promítá i do indexu stáří, nicméně v produktivním věku jsou populace téměř shodné. Zásadní dynamický vývoj sledujeme mezi roky 2001 a 2011. Rapidní pokles u dětské a nejstarší věkové složky libeňské populace lze přičíst útlumu v plodnosti, který souvisí s celospolečenskými změnami v postsocialistických zemích (Sobotka 2008; Bouzarovski, Sýkora 2013), a vymírání silných generací narozených po 1. světové válce. Podobný klesající trend u dětské složky je zřejmý u celopražské populace, nicméně v současnosti Praha oproti Libni stárne. Nejdynamičtější změnu sledujeme u věkové složky 25–39, která se v Libni stává dominantní. Tento nárůst by mohl napovídat o zásadní proměně libeňské čtvrtě, která se stává vyhledávanou adresou pro mladé. Ti si zde pravděpodobně cenní dostupnosti městského centra

či kulturních a volnočasových aktivit. Z tohoto pohledu se Libeň jako celek jeví jako transformující se čtvrť vnitřního města, která poskytuje ideální zázemí pro mladé a jejich priority (Haase a kol. 2012).

Tab. č. 1: Základní ukazatele věkové struktury Libně a Prahy v letech 1991–2011

rok	Libeň			Praha		
	1991	2001	2011	1991	2001	2011
Is*	120	123	111	82	122	130
Iez**	56	46	33	52	42	44
podíl (v %)						
0-14	16,2	14,1	11,6	18,5	13,1	12,1
15-24	13,3	12,5	11,7	13,2	13,4	11,3
25-39	20,2	23,9	31,8	20,4	21,7	28,1
40-64	30,8	31,9	31,6	32,6	34,9	32,2
65+	19,5	17,5	12,9	15,4	16,1	15,8
nezjištěno	0,0	0,2	0,3	0,0	0,8	0,5

Zdroj: ČSÚ (1991; 2001; 2011), vlastní zpracování

Poznámka: *index stáří (počet obyvatel ve věku 65 a více na 100 obyvatel ve věku 0–14 let);

**index ekonomického zatížení (počet obyvatel v neproduktivním věku na 100 obyvatel ve věku produktivním)

6.2 Libeň a Praha podle národnostní struktury

Národnostní profil na území Libně se vyvíjí podobně jako v celém území Prahy a nevykazuje výraznější odlišnosti (tab. č. 2). Mírný nárůst hodnot napříč všemi národnostními menšinami vyjma romské lze odůvodnit narůstající mezinárodní migrací. Praha jako hlavní město Česka se v postsocialistickém období integruje do evropského prostoru, dochází k intenzívnější obchodních a kulturních vztahů s jinými státy (Sýkora 1996; 2001a).

Tab. č. 2: Národnostní složení Libně a Prahy v letech 1991–2011 (v %)

	Libeň			Praha		
	1991	2001	2011	1991	2001	2011
česká	95,0	93,3	63,1	95,6	93,1	64,8
slovenská	1,9	1,8	2,6	2,0	1,7	1,8
romská	0,8	0,1	0,0	0,2	0,1	0,0
ukrajinská	0,1	0,7	2,8	0,1	0,4	1,7
ruská	–	0,4	0,6	–	0,5	0,7
vietnamská	–	0,2	0,4	–	0,2	0,5
ostatní a nezj.	2,2	3,5	30,5	2,1	4,1	30,5

Zdroj: ČSÚ (1991; 2001; 2011), vlastní zpracování

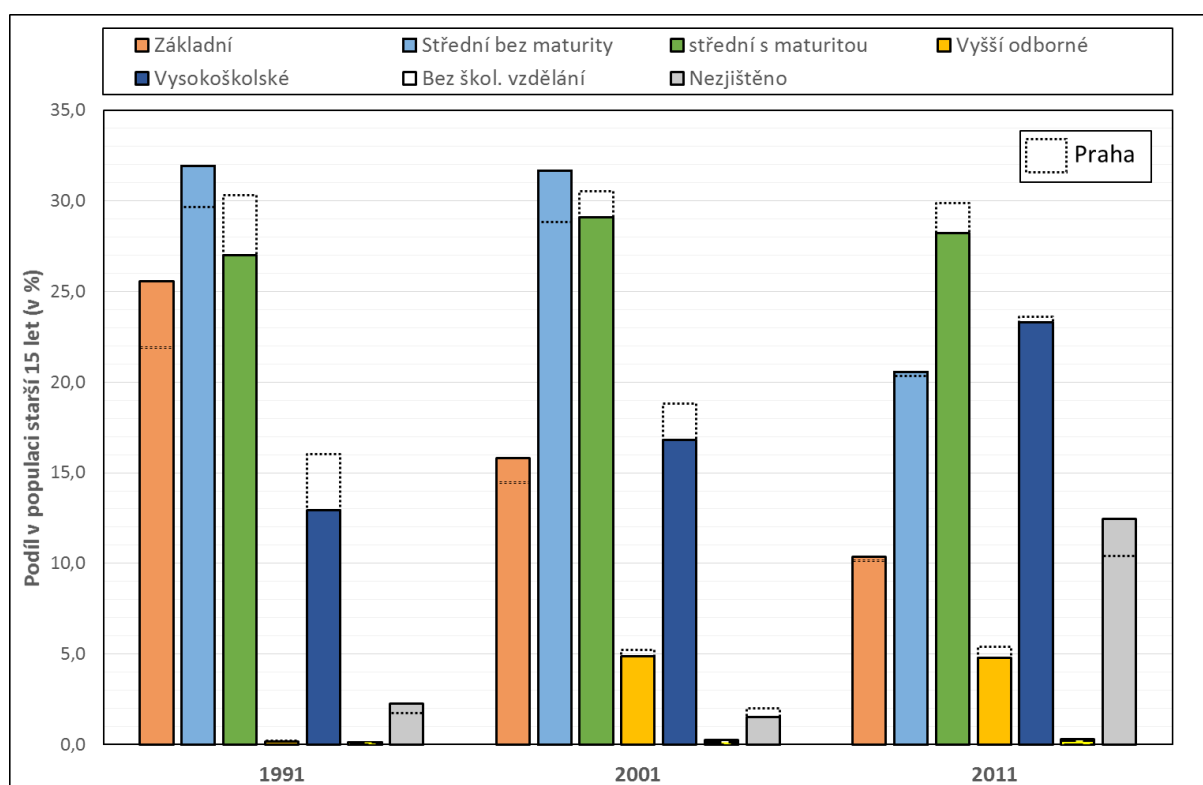
Nastupující trend globalizace je příčinou příchodu nadnárodních a zahraničních firem, s nimiž do města přicházejí cizinci. Na jedné straně se jedná o vysoce kvalifikované pracovníky, na straně druhé přicházejí cizinci, kteří zastávají nejhůře hodnocené pracovní místa (Sýkora 2000; 2001a; Ouředníček, Temelová 2009). V roce 2011 sice vidíme nadprůměrné zastoupení u slovenské a ukrajinské národnosti na území Libně oproti Praze, nicméně zodpovězení příslušnosti k určité národnosti je ve sčítání v roce 2011 dobrovolné. Vysoký podíl obyvatelstva tuto charakteristiku bohužel nevyplnil, proto interpretace z dat není dost dobře možná.

Při pohledu do vnitřní struktury podle ZSJ spatříme některé národnostní kumulace. V roce 2011 se v územní jednotce Kuchyňka hlásilo ke slovenské národnosti přes 17 % obyvatel. Tento jev vysvětluje přítomnost vysokoškolských kolejí, kde studenti většinu roku bydlí. Dominance Ukrajinců vyčíslená 73 % je zaznamenána v územní jednotce Mezitratí-východ. Důvodem koncentrace je přítomnost ubytovny, kde bydlí sezónní pracovníci a dělníci. Ale populačně se jedná o malou a v závislosti na obsazenosti ubytovny proměnlivou jednotku, která je územně odtržená od zbytku Libně.

6.3 Obyvatelstvo podle nejvyššího dosaženého vzdělání v Libni a Praze

V letech 1991 a 2001 je v Libni vůči Praze nadprůměrná koncentrace obyvatelstva s nižšími stupni vzdělání. Jestliže Libeň v socialistickém období byla čtvrtí převážně průmyslovou, kde se koncentrovalo dělnické obyvatelstvo, lze chápat nižší podíly hodnot u vyšších stupňů vzdělání jako předvídatelné. Vzdělanost, kterou vnímáme jako jeden z mála ze statistiky dostupných ukazatelů, z kterého lze částečně odvodit sociální status obyvatelstva, se v pražské i libeňské populaci v čase zvyšuje (viz obr. č. 6). Narůstá především podíl vysokoškoláků. Pokles středoškolsky vzdělané populace bez maturitního vysvědčení a nárůst podílu vyššího odborného a zejména vysokoškolského vzdělání lze interpretovat jako celospolečenskou proměnu. Razantní deindustrializace a posilování služeb v nově nastavených ekonomických podmínkách podněcuje obyvatelstvo k dosažení odpovídajícího stupně vzdělání, které lze uplatnit na trhu práce. Podíl obyvatelstva se středním vzděláním s maturitou zůstává stabilní a to v Praze i v Libni. Pokles obyvatelstva se základním vzděláním je u libeňské populace výraznější. Snížení podílu z 25 % na 10 % za 20 let přičítáme vymírání starších generací.

Obr. č. 6: Populace podle nejvyššího dokončeného vzdělání v Libni a Praze v letech 1991–2011

Zdroj: ČSÚ (1991; 2001; 2011), vlastní zpracování

Nárůst libeňských hodnot u vysokoškolského vzdělání k roku 2011 autor přisuzuje příchodu mladších vzdělaných generací, které vnitřní město vnímají jako pro ně aktuálně ideální životní prostor (Haase a kol. 2012). Z grafu je patrné, že v současnosti je libeňská populace ve vzdělanostní struktuře podobná té pražské a již neodpovídá charakteru dělnické populace. S porovnáním s Prahou se libeňská vzdělanostní struktura vyvíjí dynamičtěji, dochází zde k rychlejšímu zvyšování sociálního statusu. Bohužel u více než 10 % obyvatel starších 15 let nebylo vzdělání obou populací v roce 2011 zjištěno.

6.4 Zaměstnanost podle ekonomických sektorů

Tabulka č. 3 ukazuje rozdělení ekonomicky aktivního obyvatelstva do jednotlivých hospodářských sektorů. Vývoj v Libni je podobný vývoji v hl. městě. Rok 1991 ještě částečně reflektuje období socialistického města, ve kterém hrál podstatnou roli průmysl. Libeň jako čtvrť vnitřního města, kde byly průmyslové podniky ve velké míře lokalizovány, dosahuje třetinového podílu v sekundéru, to je o 2 p. b. více než v Praze. V 90. letech začíná probíhat významná ekonomická restrukturalizace, která se významně projevuje právě ve vnitřním městě. Průmyslové podniky opouštějí tradiční industriální čtvrtě vnitřního města (Sýkora 2001a; Sýkorová 2007; Ouředníček, Temelová 2009) a směřují vně kompaktního města na nová místa nebo do jiných zemí.

V hospodářském profilu narůstá role terciéru, co by progresivního sektoru, ve kterém pracuje v roce 2001 o 5 p. b. více obyvatel v Libni oproti Praze. Nicméně trend narůstajícího terciéru se v Libni zbrzdí k roku 2011, zatímco v Praze se podíl zvyšuje. Naopak zaměstnanost v průmyslu a ve stavebnictví posiluje a vykazuje obdobnou hodnotu s Prahou, okolo 16 %, kde však došlo v letech 2001–2011 k poklesu.

Tab. č. 3: Zaměstnanost podle hospodářských sektorů, Libeň a Praha, 1991–2011 (v %)

	Libeň			Praha		
	1991	2001	2011	1991	2001	2011
Primér	1,6	0,4	0,3	1,8	0,6	0,4
Sekundér	32,0	10,2	16,4	30,4	20,5	16,1
Terciér	60,9	75,9	71,4	63,2	70,9	72,6
nezjištěno	5,5	13,5	11,9	4,6	8,1	10,9

Zdroj: ČSÚ (1991; 2001; 2011), vlastní zpracování

Poznámka: Sekundér počítán jako součet zaměstnanosti v průmyslu a ve stavebnictví

Mírně vzrůstající tendence u sekundárního sektoru mezi roky 2001 a 2011 může být interpretováno jako vliv globalizace a ekonomické restrukturalizace (Sýkora 2001a). Ta přivádí na trh cizince, kteří zastávají různé práce. V libeňské populaci by se mohlo jednat o ukrajinské obyvatele, převážně muže v produktivním věku, kteří zastávají dělnické profese a v Libni často bydlí dočasně v levných ubytovacích zařízeních.

7. SOCIÁLNĚ PROSTOROVÁ DIFERENCIACE LIBNĚ

V následující kapitole jsou porovnávány proměny ve vnitřní struktuře libeňského území (v podrobnosti ZSJ) v časových řezech, které odpovídají sčítacím rokům po roce 1989. Nejprve dochází k interpretaci změn početního stavu obyvatelstva. Dalším krokem je analýza věkové struktury, kde se autor převážně zaměřuje na prostorové rozmístění obyvatelstva ve věku 25–39. Předpokládá se, že tato věková skupina je nositelem největších společenských a ekonomických změn v území. Více prostoru je věnováno i populačně nejmladší složce 0–14, kterou je chápána jako potenciál pro budoucí vývoj. Třetí dílčí analýza zachycuje transformaci vzdělanostní struktury. Zdůrazněny jsou především proměny u obyvatel s vysokoškolským vzděláním a vzděláním základním včetně neukončeného.

7.1 Populační vývoj Libně

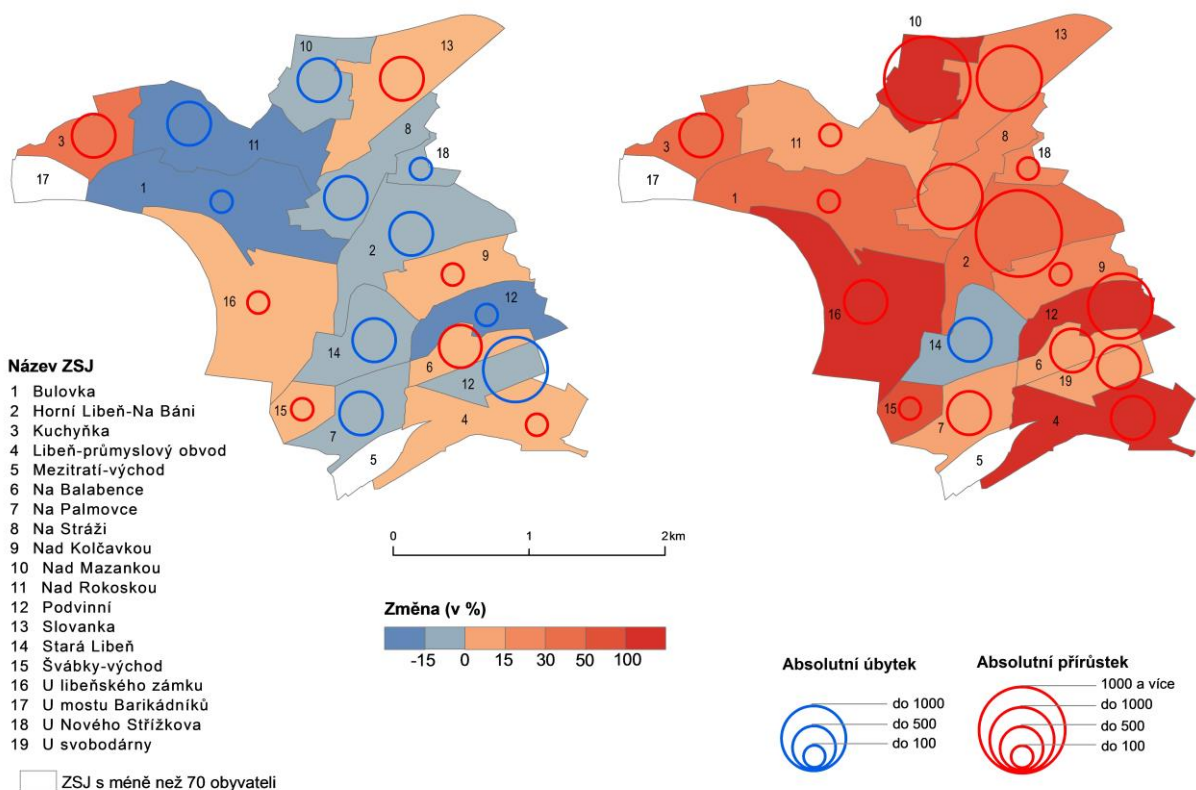
V 90. letech počet obyvatel ve většině územních jednotek Libně klesá (obr. č. 7). Za úbytkem nelze primárně hledat proces komercializace jako v jiných čtvrtích vnitřního města (Sýkora 2001a; Sýkora 2014), nýbrž zlepšení podmínek na realitním trhu. Lidé, kteří mají možnost, stagnující Libeň ještě z dob socialistického období opouštějí a stěhují se do jiných částí města. Pravděpodobným cílem je i zázemí města, která se stává rezidenčně vysoce atraktivním (Sýkora 2001a; Ouředníček, Temelová 2009). Pokles lze hodnotit i z demografického pohledu. Nastupující druhý demografický přechod se odráží v extrémním propadu počtu narozených dětí a ve zmenšování rodinných domácností, což je typický trend pro celé Česko (Sobotka 2008).

Přesto vybrané územní jednotky populačně posilují, zejména kvůli nové rezidenční výstavbě na jejich území. Nejvýraznější relativní nárůst obyvatel zažívá jednotka Kuchyňka, jejíž populace se zvedla mezi roky 1991 a 2001 o 34 %, absolutně 200 obyvatel. Nárůst je připisován výstavbě bytových domů z konce socialistického období, kdy bylo vystaveno přes 190 bytů, které tvoří zhruba 70 % celkového bytového fondu v jednotce Kuchyňka. Nárůst obyvatel způsobený novou výstavbou sledujeme i na Slovance. Zde přibýlo 140 nových bytových jednotek, jak v rodinných domech, tak převážně v bytových domech. Vzhledem k tomu, že Slovanka posiluje o pouhých 220 obyvatel, se lze domnívat, že část obyvatel lokalitu opouští a potenciálně přispívá k suburbanizačním procesům (Sýkora 2001a; Ouředníček, Temelová 2009). Nejvyšší absolutní přírůstek vykazuje hustě zabydlená ZSJ Na Balabence, která v této dekádě vzrůstá o 450 obyvatel. I zde by měla hrát převážnou roli nová výstavba o sumě 80 nových bytů.

Obr. č. 7: Index změny počtu obyvatel v Libni v letech 1991–2011

Změna počtu obyvatel mezi roky 1991 a 2001 (100 % = stav v roce 1991)

Změna počtu obyvatel mezi roky 2001 a 2011 (100 % = stav v roce 2001)

Zdroj dat: ČSÚ (1991; 2001; 2011)

V porovnání s prvním analyzovaným desetiletím se jeví proměna mezi roky 2001 a 2011 jako dynamičtější a převážně růstová zejména kvůli rozsáhlé rezidenční výstavbě v řadě územních jednotek. Celkově se libeňská populace zvětšila o více než 5000 obyvatel. Hned čtyři území populačně narůstají o více než 100 %. Nejvýraznější procentuální nárůst zaznamenává Podvinní, jehož populace díky jednomu rezidenčnímu projektu typu „*gated community*“ vzrostla více než osmkrát na 777 obyvatel. Rezidenčnímu projektu a jeho obyvatelům se podrobněji věnuje i další část výzkumu (viz kapitulu 8). Nad Mazankou sledujeme nárůst o 1000 obyvatel. Jeden z realizovaných bytových projektů v této jednotce je také součástí následujícího výzkumu (viz kapitulu 8). Zvyšující se počet obyvatel v dalších jednotkách je taktéž dominantně podporován novou výstavbou. Výjimku tvoří jednotka Švábky-východ, kde k nárůstu přispívají obyvatelé lokalizovaní v ubytovnách. Specifický vývoj zažívá i Kuchyňka nebo jednotka U Libeňského zámku. V prvním případě nárůst není ovlivněn jen výstavbou nových vila-domů, ale i zvyšujícím se počtem ubytovaných studentů na koleji. V druhém případě dochází k nárůstu obyvatel v rozsáhlé zahrádkářské kolonii na Libeňském ostrově. Jedinou jednotkou, která mezi roky 2001 a 2011

ztrácí obyvatelstvo, je Stará Libeň. Pokles o 5 % se sice nejeví jako nějak dramatický, ale poukazuje na převažující stagnaci jádrové oblasti katastrálního území. Jednotka je populačně stabilně největší s 3900 obyvateli.

7.2 Věková rozložení obyvatel Libně

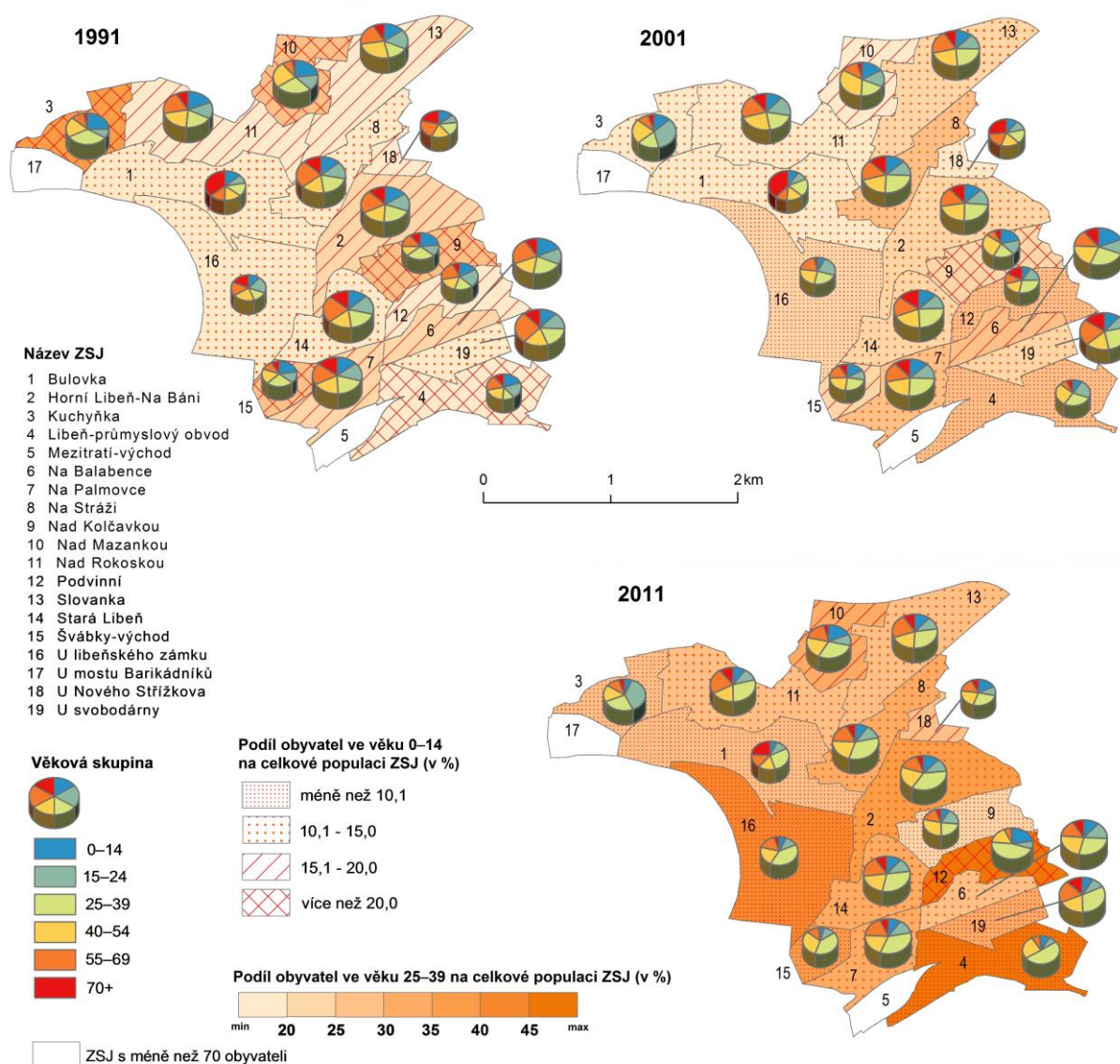
Věková struktura libeňské populace v jednotlivých územních jednotkách výrazně souvisí s novou bytovou výstavbou. Do nových bytů se převážně stěhují mladí lidé, rodiny s dětmi nebo páry dětí plánující. V roce 1991 vykazuje nejmladší věkové rozložení Kuchyňka (obr. č. 8). Podíl obyvatelstva ve věku 0–14 a 25–39 tvoří 60 % celé populace. Hodnoty lze interpretovat jako koncentraci mladých rodin v nových bytových domech postavených ještě v 80. letech. Mladé rodiny s dětmi jsou také dominantní sociodemografickou skupinou v jednotce Nad Mazankou, koncentrovány převážně v panelové zástavbě. Naopak nejstarší populace se nachází na Bulovce, 34 % tvoří populace ve věku 70 a více. Důvodem je přítomnost domu s pečovatelskou službou pro seniory a lidi se zdravotním postižením.

K roku 2001 plošně klesá podíl dětské složky způsobený změnou v demografickém chování české společnosti (Sobotka 2008) a mírně narůstá podíl obyvatelstva ve věku 25–39. Většinou se jedná o přesun silných generací narozených v 70. letech do starší věkové skupiny. Výjimku tvoří jednotky Slovanka a Na Balabence, které podle věkové struktury byly již k roku 2001 oblíbeným místem pro začínající páry a mladé rodiny. Změny ve věkové struktuře jednotlivých jednotek mohou souviset i s odchodem dospívajících od rodičů, stěhováním se do jiné části města, odchodem do zázemí města. Výrazný nárůst podílu u věkové skupiny 15–24 na 32 % potvrzuje zvyšující se počet studentů na vysokoškolských kolejích v jednotce Kuchyňka. Územní jednotka Na Bulovce drží profil nejstarší populace s podílem 37,5 % ve věku 70 a více.

Mezi roky 2001 a 2011 sledujeme dynamický nárůst obyvatelstva ve věku 25–39 ve všech jednotkách Libně. Vzhledem k významnému poklesu podílu dětské složky a nárůstu celkového počtu obyvatel, nelze nárůst přičítat generační obměně, ale migraci mladých lidí do vnitřního města. V Libni je v této dekádě vystavěna a zřízena řada rezidenčních objektů. Za prvé se jedná o nové rezidenční areály. Jako příklad lze uvést jednotky Podvinná a Nad Mazankou. Konkrétně v Podvinné podíl věkové skupiny 25–39 narostl o téměř 20 p. b. na 47 %. Průměrný podíl ve věkové skupině 25–39 pro celé katastrální území je 32 %. Rapidní nárůst dětské složky v této lokalitě z 9,5 % v roce 2001 na 23 % v roce 2011 jde proti obecnému trendu, kdy podíl dětské

složky se snižuje. Ukazuje se, že část nových obyvatel Podvinní zde zakládá rodiny či se s dětmi do lokality již nastěhovala.

Obr. č. 8: Obyvatelstvo podle věkových skupin v Libni v letech 1991–2011

Zdroj dat: ČSÚ (1991; 2001; 2011)

Poznámka: Velikost diagramů odpovídá desítkovému logaritmu celkového počtu obyvatel.

Dalším trendem na libeňském území je zvyšující se podíl pracovních migrantů. Ti využívají zejména ubytovny a podobná zařízení. Příkladem je jednotka Švábky-východ, kde 55 % obyvatel má v Česku pouze dlouhodobý pobyt, 75 % populace je identifikována se státním občanstvím mimo EU a třetina populace bydlí v zařízeních mimo byty. Mix obou trendů, tedy nárůst nové rezidenční výstavby a levných ubytovacích zařízení, se podílí na zvyšující se koncentraci obyvatel ve věkové skupině 25–39 ve vybraných jednotkách (Slovanka, Horní Libeň-Na Báni). Další

specifické populace najdeme v jednotkách U Libeňského zámku a Kuchyňka. V prvním případě 40 % lidí bydlí mimo byty i zařízení a necelá třetina populace v zařízeních mimo byty. Vysvětlení spočívá v existenci zahrádkářské kolonie na Libeňském ostrově. Kuchyňka potvrzuje trend dominantního zastoupení populace ve studentském věku 15–24 dosahující 35 % na celkové struktuře kvůli přítomnosti vysokoškolských kolejí. Zhruba ze 40 % se jedná o zahraniční studenty převážně ze Slovenska.

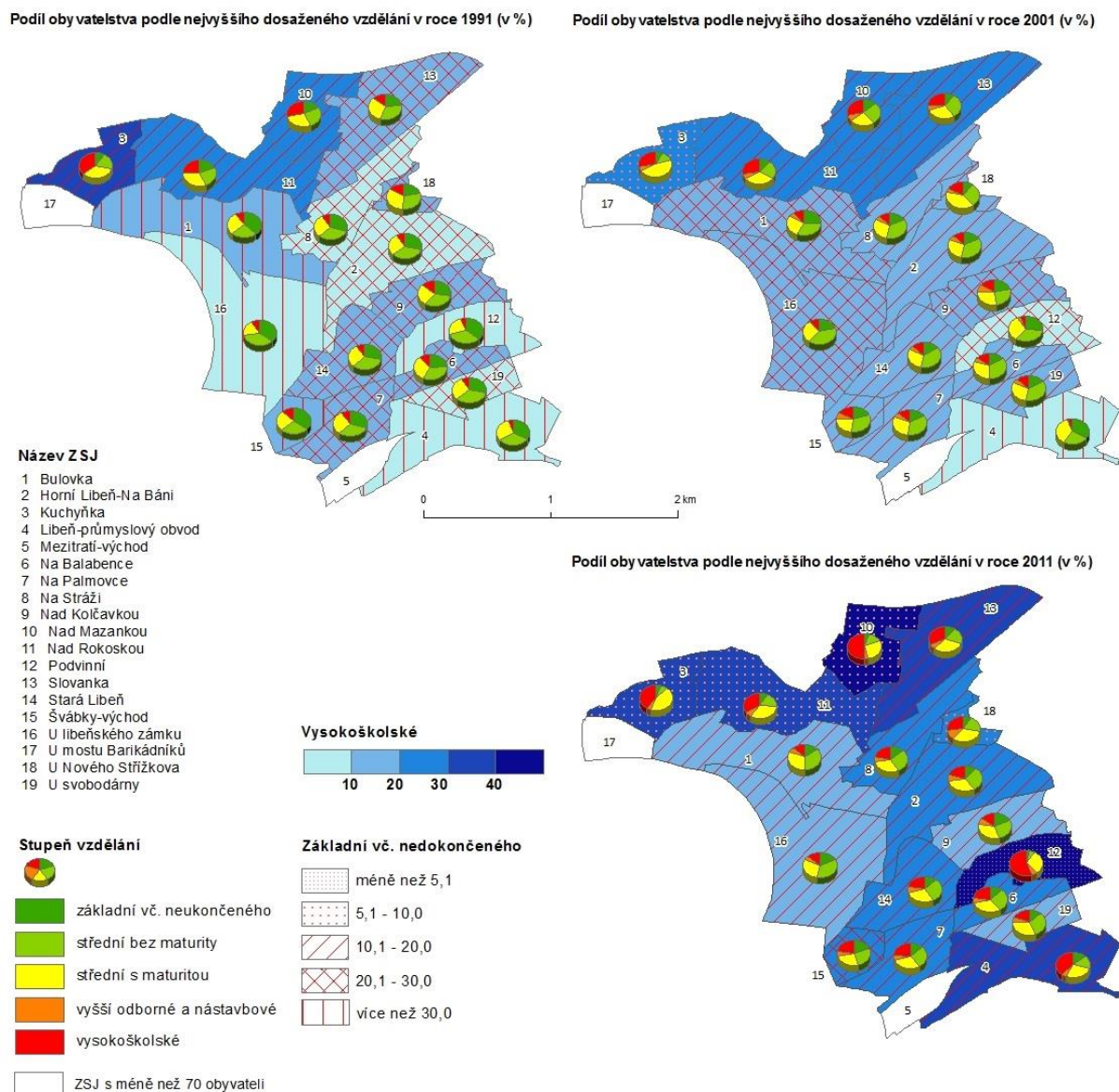
7.3 Vzdělanostní struktura Libně

Při pohledu na prostorové rozmístění obyvatelstva k roku 1991 podle nejvyššího dosaženého vzdělání (obr. č. 9) sledujeme rozdíl mezi severními částmi Libně reprezentovanými vilovými čtvrtěmi a zbytkem Libně. Obecně můžeme tvrdit, že ve vilových čtvrtích Nad Rokoskou a Kuchyňka bydlí dlouhodobě vzdělanější obyvatelstvo s vysokým podílem vysokoškoláků. V případě Kuchyňky je její profil značně ovlivněn přítomností ubytovaných vysokoškolských studentů, proto Kuchyňka dosahuje nejvyššího podílu obyvatelstva s vysokoškolským vzděláním a středoškolským vzděláním s maturitou. Nadprůměrný podíl obyvatelstva s vysokoškolským vzděláním najdeme v lokalitě Nad Mazankou, což lze buď vysvětlit přítomností vědeckých ústavů, kolem kterých se koncentrují jeho pracovníci nebo jednoduchým nastěhováním vysokoškolské populace do sídlištní zástavby v socialistickém období. Naopak čtyři jednotky dosahují více než 30% podílu populace se základním vzděláním. U Bulovky nebo U Libeňského zámku se nejspíše jedná o starší obyvatele bydlící v pečovatelském domě a v zahrádkářských koloniích. Nejfrekventovanějším vzděláním je výuční a středoškolské bez maturity, což odpovídá společenským principům ještě z dob socialistického města. Vzdělanostní struktura v roce 2001 mezi jednotlivými jednotkami vykazuje podobný vzorec jako v roce 1991. Napříč všemi jednotkami s výjimkou libeňského průmyslového obvodu klesá podíl obyvatelstva s nejnižším stupněm vzdělání.

V roce 2011 sledujeme trend, kdy se do nové výstavby stěhuje sociálně silné obyvatelstvo. Nejdynamičtější proměnu zažívá Podvinní, do kterého se mezi posledními sčítacími roky nastěhoval vysoký podíl vysokoškoláků, jejich podíl rapidně vzrostl na 56 %. Výrazné navýšení u vysokoškolsky vzdělané populace sledujeme Nad Mazankou, hodnota dosahuje 50 %. Skokový nárůst o 30 p. b. zaznamenává i Libeňský průmyslový obvod. Populačně se jedná o malou jednotku, změnu způsobila výstavba jednoho bytového objektu. V souladu s obecným trendem ve společnosti klesá výrazně podíl obyvatelstva se základním vzděláním. Jeho hodnoty

pravděpodobně mírně zvyšuje pracovní migrace. Nejvyšší podíl 20 % sledujeme právě v jednotce Švábky-východ.

Obr. č. 9: Obyvatelstvo podle vzdělání v Libni v letech 1991–2011

Zdroj dat: ČSÚ (1991; 2001; 2011)

7.4 Shrnutí

Libeň prochází transformací obdobně jako jiné čtvrtě vnitřního města, což se dá doložit výše zachycenými změnami. V první dekádě jsme svědky doznívání stagnace ze socialistického období. Dochází k depopulaci částečně způsobenou přirozenou obměnou, kdy počet zemřelých převyšuje počet narozených a pravděpodobně i odchodem středních vrstev do jiných částí města. Po roce

2000 dochází k robustnímu nárůstu počtu obyvatel ve věku 25–39, tato věková skupina se stává v Libni dominantní. Otázkou zůstává, jestli tato mladá populace v Libni trvale zakotví či se v budoucnu přesune do jiné části města. Trend lze spatřovat i v narůstající vzdělanosti, která dosahovala ku Praze ještě v roce 2001 podprůměrných hodnot. Nyní je její úroveň s hlavním městem srovnatelná.

Vývoj vnitřní sociálně prostorové struktury je diferenční v závislosti na historickém vývoji, typologickém členění zástavby a potenciální využitelnosti území pro další proměny. Severní jednotky Libně jako Kuchyňka a Nad Rokoskou reprezentované vilovými domky a jednotky Nad Mazankou a Slovanka se socialistickou sídlištní zástavbou a s novou bytovou zástavbou si uchovávají konstantně vyšší sociální status. Nejdynamičtější proměnou prochází jednotka Podvinní, která se výstavbou jednoho rozsáhlého rezidenčního areálu a příchodem mladé vzdělané populace transformovala v sociálně nejsilnější území Libně. V dalších jednotkách sledujeme národnostní proměny související s pracovní migrací a přítomností dočasných ubytovacích zařízení. V řadě jednotek dochází k posilování rezidenční funkce, tedy k výstavbě nových bytových objektů. Je zřejmé, že právě nová rezidenční výstavba se na sociální, ale i revitalizační proměně libeňského území podílí nejvíce. Nicméně lze se domnívat, že výrazné proměny se týkají pouze úzce vymezených lokalit, kde figuruje nová rezidenční zástavba se sociálně silnou skladbou obyvatelstva reprezentovanou věkovou skupinou 25–39 let. Nabízí se otázka, jestli tato relativně mladá věková skupina vnímá Libeň jako ideální místo k bydlení nebo tak vnímá pouze svojí úzce vymezenou rezidenční lokalitu.

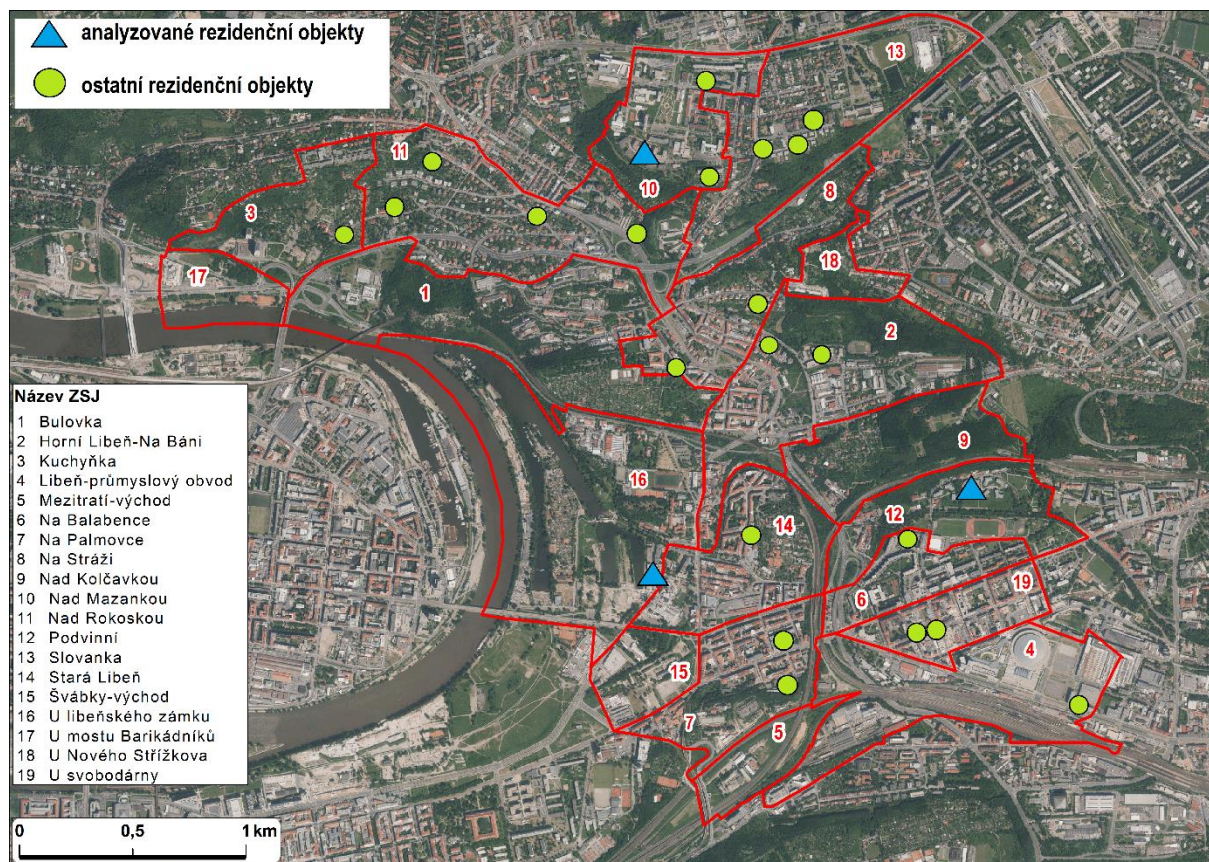
8. LOKALITY NOVÉHO BYDLENÍ A JEJICH REZIDENTI

Následující část práce se věnuje novým rezidenčním objektům na území Libně a obyvatelům, kteří v nich bydlí. Nejprve autor lokalizuje novou rezidenční výstavbu na území Libně a pomocí kartogramu kvantifikuje její podíl na celkové rezidenční zástavbě za jednotlivá ZSJ. V konečné fázi se autor zabývá vybranými lokalitami nového bydlení a rezidenty, kteří je obývají. Předloženy jsou výsledky terénního a dotazníkového šetření a jejich následná interpretace. Důraz v této fázi výzkumu je kladen na postihnutí sociálního klimatu vybraných lokalit.

8.1 Nové rezidenční struktury na území Libně

Na obrázku č. 10 jsou vyznačeny objekty nové rezidenční výstavby, které byly vystavěny v průběhu transformačního období na území Libně. Z obrázku je patrné, že nová výstavba není koncentrována jen ve v úzce vybraných ZSJ, ale je rozprostřena po celém území. Vyznačený symbol v obrázku většinou nereprezentuje jen jeden rezidenční objekt, ale jeden či výjimečně více developerských projektů, které se často skládají z více budov.

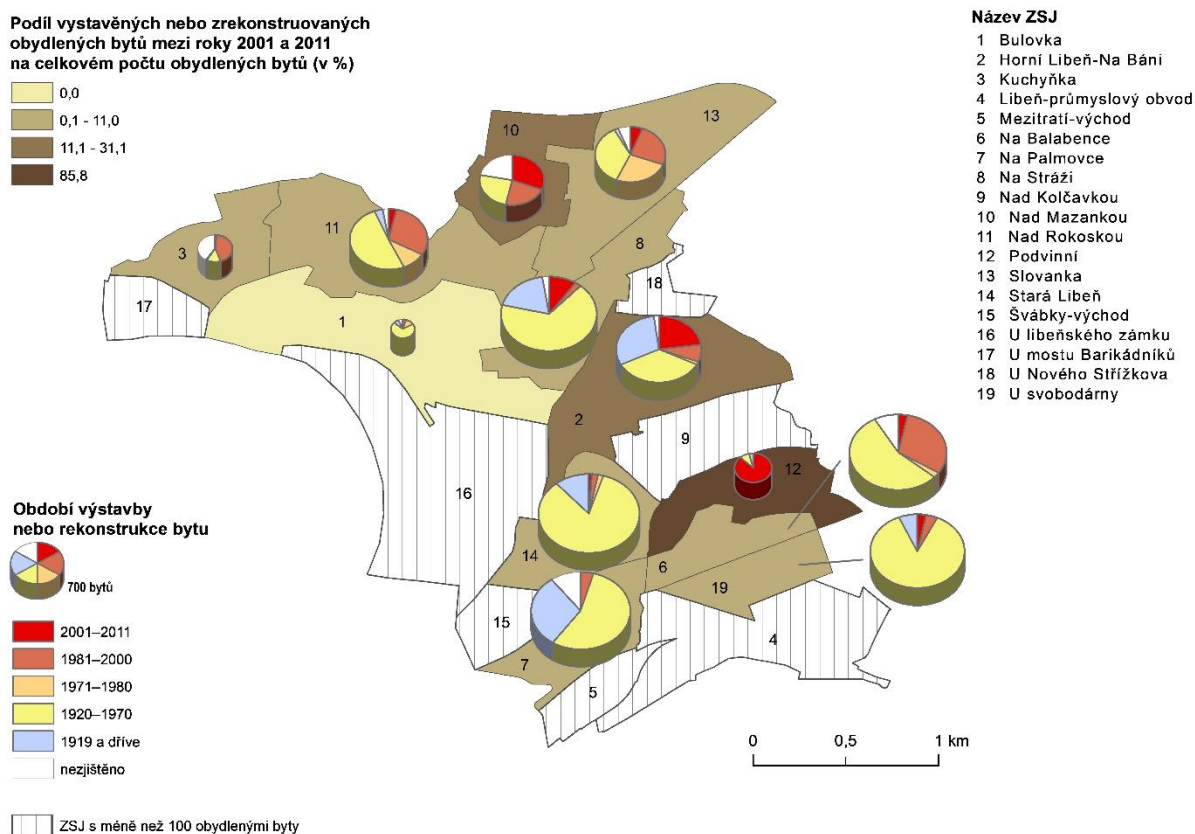
Obr. č. 10: Lokality nového bydlení vystavěné v letech 1991–2014

Zdroj: ČÚZK (2015) – Ortofoto České republiky, vlastní zpracování

Většina nového bydlení byla vystavěna až po roce 2001. V obrázku č. 11 je znázorněno vnitřní členění Libně podle období výstavby bytového fondu. Kartogram zobrazuje podíl vystavěných či zrekonstruovaných obydlených bytů mezi roky 2001 a 2011 na celkovém počtu obydlených bytů. Data vycházejí ze sčítání v roce 2011, proto nová výstavba po březnu 2011 není v obrázku zachycena. Nejvyššího podílu výstavby mezi posledními sčítacími roky dosahuje Podvinní. V území, kde bylo minimum bytů, převážně z meziválečného období, po roce 2001 vzniká rozsáhlý rezidenční projekt o 345 bytových jednotkách. Vysoké přírůstky na bytovém fondu si také připisují územní jednotky Nad Mazankou, Horní Libeň-Na Báni, Na Balabence či Slovanka. Nejčastěji stáří bytů odpovídá blokové zástavbě činžovních domů z meziválečného období či socialistické výstavbě do roku 1970.

Obr. č. 11: Bytový fond podle období výstavby či rekonstrukce v Libni

Zdroj dat: ČSÚ (1991; 2001; 2011)

Poznámka: Velikost diagramů odpovídá sumě celkového počtu obydlených bytů.

8.2 Vybrané nové rezidenční struktury na území Libně a jejich obyvatelé

V následné části autor představuje tři rezidenční struktury vystavěné v transformačním období. Ve všech třech případech lze nové struktury vnímat jako nositele změn, které dynamicky proměňují své okolí. Analyzované nové struktury spolu s dalšími příklady rezidenční výstavby na libeňském území jsou zachyceny na obr. č. 12.

Obr. č. 12: Nové rezidenční struktury v Libni

Poznámka: 1: Podvinný mlýn, bydlení typu gated community; 2: Galerie nad Vltavou, kondominium; 3: DOCK A, luxusní bydlení s marinou; 4: Bydlení v místě bývalé textilní továrny, ulice Novákových; 5: Nové byty, ulice Drahohejlova; 6: Bezpečnostní prvky, ulice Nad Rokoskou; **Foto:** Marek Štěpán

Rezidenční areál Podvinný mlýn

První výzkum proběhl v oploceném a střeženém residenčním areálu Podvinný Mlýn, který se nachází na území Prahy 9 ve stejně pojmenované základní sídelní jednotce. V rezidenčním areálu již proběhl výzkum v roce 2009 v rámci diplomové práce zaměřené na gated communities

(Brabec 2009). Výzkum v mé práci lze chápat u tohoto objektu jako na Brabcův výzkum navazující a doplňující. Podvinný Mlýn je residenční areál tvořený 11 bytovými domy o 345 bytových jednotkách vystavěný v letech 2003 a 2004. Jak už bylo zmíněno, jedná se o rezidenční areál typu *gated community*, který v českém prostředí je stále frekventovanějším a pravděpodobně vzniká v důsledku narůstající sociální polarizace ve společnosti (Knox, Pinch 2010). Brabec jako hlavní důvod pro vznik *gated community* v českém prostředí vnímá snahu developerů přinést na trh něco nového (Brabec 2009).

Obyvatelé areálu tvoří zhruba 90 % veškeré populace ZSJ. Podle datové základny ze sčítání 2011 je v areálu obydlených 279 bytových jednotek. Areál je obýván převážně mladými lidmi ve věku 25–39 let, z nichž část zde zakládá rodinu. Přes 80 % obyvatel má české občanství. Podle vzdělanostní struktury zde bydlí sociálně silné obyvatelstvo, nejčastějším stupněm vzdělání je vysokoškolské, kterého dosahuje zhruba každý 2. obyvatel starších 15 let (ČSÚ, 2011). Areál je umístěn mimo kompaktní zástavbu, v těsném sousedství se nachází park a sportovní areál. Mezi hlavní výhody projektu, které developerské firma ICKM Real Estate, s.r.o. (dnes součástí skupiny CRESTYL Real Estate, s.r.o.) zdůrazňuje je dostupnost městské hromadné dopravy, dostatek zeleně a blízkost městského centra.

Celkem v lokalitě proběhlo 10 rozhovorů pomocí dotazníku, u 9 respondentů autor vyplňoval dotazníkový arch, 1 respondent vyplňoval dotazník pod dohledem autora. Většina respondentů v areálu bydlí od jeho zprovoznění. Nejčastějšími důvody k přestěhování do areálu Podvinný Mlýn byly dostupnost MHD, blízkost městského centra a dostatek zelených ploch kolem areálu. Ve třech případech hlavním důvodem bylo nastěhování se k příteli/přítelkyni. V jednom případě si respondent vybral právě tuto lokalitu kvůli jejímu zabezpečení a ostraze. Obyvatelé do lokality nejčastěji přicházejí z nájemních bytů pražského vnitřního města, z toho v jednom případně z Libně. Až na výjimky deklarují respondenti trvalé bydliště. U vnímání samotné lokality a celé čtvrtě lze z odpovědí respondentů vyčíst některé trendy. Většina obyvatel hovoří o lokalitě v superlativech a vyjadřuje celkovou spokojenost se svým bydlištěm, oproti tomu Libeň vnímají jako spíše zaostalou čtvrt, které se postupně zvedá a stává se součástí širšího centra. Nicméně většina obyvatel se během dne v Libni téměř nevyskytuje, nemá zde pracoviště. Pokud ano, hovoří zejména o Libni na Praze 9 a o území spadající do Vysočan, kde využívají služby apod. Téměř všichni respondenti si na své lokalitě cenní bezpečnosti, zeleně, sportovního využití a soukromí, paradoxně v přilehlém parku by uvítali vyšší koncentraci osvětlení pro zvýšení bezpečnosti. Část respondentů vnímá negativně zvláště lokalitu Palmovka, kde se necítí bezpečně.

Polovina respondentů uvedla, že se ve čtvrti svého bydliště cítí bezpečně, polovina nikoliv. Hlavními faktory, které podle části respondentů narušují bezpečnost v Libni, jsou herny a přítomnost národnostních a sociálních menšin jako jsou ruští, ukrajinští a romští obyvatelé a bezdomovci. Podle některých přímo v areálu chybí parkovací místa, část respondentů by uvítala v blízkosti bydliště obchod s potravinami. Respondenti vnímají sousedské vztahy v rámci areálu převážně jako dobré a standardní, někdy i jako vynikající. Oproti tomu menšina z nich zná někoho z Libně, kdo bydlí mimo areál.

Galerie nad Vltavou

Druhý výzkum proběhl v rozsáhlé rezidenční zástavbě v nejsevernější části Libně, Nad Mazankou. Projekt o třech etapách byl dokončen v roce 2006 a nabízí dohromady 346 bytů v 8 bytových domech. Developerem projektu je Metrostav Development a.s. Rezidenční objekty tvoří dohromady kompaktní zástavbu lokalizované nad svahem přírodní památky Okrouhlík v těsné blízkosti ústavů AV ČR. Typem bydlení projekt odpovídá kondominiu, tedy koupě bytu do osobního vlastnictví se spoluvlastnictvím společných bytových prostor v rámci společenství vlastníků jednotek. Kondominium je v transformačním období zřejmě nejčastější novou bytovou zástavbou v Praze (Sýkora 2001a). Podle dat ze sčítání v roce 2011 se projekt podílí zhruba na třetině všech obydlených bytů v územní jednotce Nad Mazankou. Jelikož rezidenční projekt není v počtu obyvatel v územní jednotce tak dominantní jako předešlý projekt, není vhodné se pomocí statistických dat pokoušet o postihnutí sociální struktury projektu. Výzkum je dominantně zaměřen na sociální klima lokality.

Většina respondentů zde bydlí od realizace projektu, tedy přibližně 10 let. Důvody přestěhování jsou mezi rezidenty různorodé, od deklarace vztahu ke zdejší lokalitě, přes hledání bytu v blízkosti bydliště rodičů po vytlačení z privatizovaného bytu ve vnitřní části města. Dřívější bydliště většiny respondentů byl nájemní byt v činžovním či panelovém bytě v Praze, ve dvou případech respondenti uvedly mimopražské bydliště. Většina respondentů má zde trvalé bydliště. V porovnání lokality s celou Libní krystalizuje mezi respondenty zásadní trend. Většina respondentů nevnímá lokalitu jako součást Libně, ale spíše jako Kobylisy či Střížkov, v těchto čtvrtích také realizují většinu svých denních aktivit, jako jsou docházka na MHD, nákupy, dětské kroužky apod. Libeň je pro místní „tam dole“, kam jednou za čas musí na úřad, jinak se ve čtvrti mimo svojí lokalitu téměř nevyskytují. Na lokalitě svého bydliště si nejvíce cenní zeleně, klidu a dostupnosti MHD, naopak poptávají více dětských hřišť a případně obchod s potravinami. Se svým bydlištěm jsou spokojeni. I když pravidelně Libeň nenavštěvují, myslí si, že se její úroveň

zlepšuje. Respondenti se cítí v lokalitě obecně bezpečně, někteří upozorňují na drobné krádeže a přítomnost bezdomovců v přilehlém parku. Naopak část respondentů se domnívá, že v dolní části Libně jsou místa, kterým je dobré se vyhýbat např. okolí synagogy. Sousedské vztahy přímo v lokalitě jsou různorodé, podle některých dobré až výtečné, část respondentů uvádí anonymní až vlažné.

Residenční areál DOCK A

Třetí výzkum proběhl v relativně novém objektu DOCK A, který je součástí právě se formující nové residenční struktury DOCK. Residenční areál DOCK A je v mnohém odlišný od předchozích dvou residenčních struktur. Jelikož se jedná o projekt zkolaudovaný v roce 2012, tak obyvatelé nejsou zachyceni ve sčítání z roku 2011. Šetření v této lokalitě je obohaceno o jednoduchou metodu domovních zvonků s porovnáním údajů z katastru nemovitostí pro zjištění obsazenosti bytů a národnostní struktury. DOCK A nabízí 63 bytových jednotek ve třech budovách, převážně pro residenční využití. Druhá etapa DOCK B je nyní ve výstavbě. Projekt je lokalizován na území bývalého libeňského přístavu v územní jednotce U Libeňského zámku.

Podle konceptu „*soft locations*“ lze lokalitu libeňského přístavu zařadit mezi typy lokalit, kde se dynamická proměna v městském prostoru očekává. Za prvé se jedná o *nábřeží*, které nabývá na atraktivitu a slouží novým službám a jejich poptávajícím (Marcuse, Van Kempen 2000). Za druhé se jedná o bývalou průmyslovou lokalitu, kde se na nevyužívaném území očekává funkční změna a za třetí se jedná o lokalitu na okraji městského jádra, což je atraktivní poloha, které k nějaké změně vybízí (Marcuse, Van Kempen 2000). V případě projektu DOCK se jedná o výstavbu luxusní residenční a komerční zástavby.

Developer popisuje svůj projekt jako luxusní výstavbu s důrazem na bezpečnost a klid pro rezidenty. Projekt bude vystavěn ve čtyřech etapách a po svém dokončení nabídne celkem 120 tis. m² ploch, z toho 80 tis m² komerčních a 40 tis. m² residenčních. Jeho součástí bude privátní jachtařský klub s marinou, hotel, restaurace, kavárny a další služby. Celkové náklady projektu dosáhnou výše 7,8 miliardy korun. Samozřejmě bude recepce 24 hodin denně. Popis residenčního projektu odkrývá, kdo si může nové bydlení v této lokalitě dovolit. S velkou pravděpodobností se bude jednat o příjmově dobře hodnocené rezidenty. Charakter residenční struktury odpovídá popisu „*walled communities of the rich*“ (Marcuse, Van Kempen 2000) a nese rysy i „*gated community*“ jako jsou kamerový systém, hlídač či privatizace veřejného prostoru (Blakely, Snyder 1997 cit. v Brabec 2014). O vlastních bytových jednotek vypovídá katastr

nemovitostí, z kterého lze vyvodit, jestli se jedná o cizince či nikoliv. V tabulce č. 4 jsou výsledky dvou jednoduchých analýz, které nám znázorňují následující. Analýza zvonků může lépe podchytit skutečnost, kdo a jestli vůbec někdo v bytě bydlí. Z tabulky vyplývá, že celkové obsazenost objektů je mírně nadpoloviční a cizinci tvoří zhruba dvě třetiny všech rezidentů. Podle katastru nemovitostí je podíl bytů vlastněný cizinci obdobný jako obsazenost, tedy zhruba dvě třetiny, nicméně počet prodaných bytů (90,5 %) převyšuje pravděpodobnou obsazenost rezidence. Podle jmen a adres z katastru nemovitostí jsou cizinci nejčastěji ruské, ukrajinské a ázerbájdžánské národnosti.

Tab. č. 4: Obyvatelé rezidence DOCK A

Rezidence DOCK A					
Analýza domovních zvonků			Analýza katastru nemovitostí		
	byty	%		byty	%
celkem	63	100,0	celkem	63	100,0
neobsazené	28	44,4	volné	6	9,5
obsazené	35	55,6	prodané	57	90,5
obsazené celkem	35	100,0	prodané celkem	57	100,0
firmy	5	14,3	firmy	7	12,3
česká jména	7	20,0	česká jména	11	19,3
cizinci (podle jména)	23	65,7	cizinci (podle jména)	39	68,4

Zdroj: Nahlížení do katastru nemovitostí (2015), vlastní zpracování

V lokalitě se zúčastnilo dotazníkové šetření pouze 5 respondentů (viz Metodiku) bydlících v novém rezidenčním areálu od 1 do 3 let. Ve dvou případech se jednalo o Češky ve věku 30 až 40 let. Obě byly vdané, měly děti a deklarovaly vysokoškolské vzdělání. Dříve bydlely na dobrých adresách v pražském vnitřním městě. Hlavním důvodem k přestěhování byl fakt, že se jedná o moderní rezidenční objekt. Hlavní výhody na své lokalitě spatřují v dostupnosti centra, blízkosti řeky a parku. Libeň jako čtvrť je podle nich rozvíjející se oblast, která vizuálně ještě není přitažlivá, ale zlepšuje se. Libeň srovnávají s Karlínem nebo Holešovicemi a myslí, že podobné služby jako restaurace a kavárny, které jsou v sousedních čtvrtích, budou brzy navštěvovat i v Libni. V lokalitě svého bydliště se cítí naprosto bezpečně, u Libně váhají mezi kladnou či zápornou odpovědí. Sousedské vztahy přímo v lokalitě jsou dobré, přátelské, mimo DOCK nikoho osobně neznají. Ve třech případech se jedná o cizince, dvě občanky Ruské federace a jednoho občana Ukrajiny. Starší ženě je okolo 50 let, rezidenci využívá s manželem pouze tři měsíce v roce, jinak bydlí v Rusku. Podobný model je podle ní v rezidenci běžný a týká se řady majitelů

bytů. Mladší cizinci jsou studenti, oba svobodní. Byt jim pravděpodobně pořídili rodiče, aby mohli v Praze studovat. Nevnímají rozdíly mezi blízkým okolím rezidence a Libní jako celkem.

8.3 Shrnutí

Nová rezidenční výstavba je v Libni realizována vcelku rovnoměrně. Nové struktury vznikají různými způsoby, využitím proluk nebo *brownfieldu*, přeměnou funkce z industriální na rezidenční. Vznikají i různé typy nových rezidenčních struktur jako jsou menší developerské projekty zasazené do vilových čtvrtí, bytové domy o jedné budově či rozsáhlé projekty o stovkách bytových jednotek rozmístěných ve více domech. Nové bydlení odpovídá charakteru kondominia, *gated community*, loftovým bytům, ale i řadovým domkům.

Z výzkumu, který proběhl ve vybraných lokalitách, lze přednést následující závěry. Rezidenti všech tří objektů shodně vnímají lokalitu svého bydliště velmi pozitivně, oproti tomu Libeň jako celek vnímají negativněji. Přesto jsou si vědomi, že se Libeň rozvíjí a jako území se zlepšuje pro rezidenty a další uživatele. Konkrétně srovnávají Libeň s Karlínem nebo Holešovicemi, jmenované čtvrtě vnímají pro Libeň jako vzor. Zároveň jsou si vědomy kontrastů v libeňském území. Dokáží vyjmenovat místa, kterým se raději vyhýbají, zároveň se shodně ve svých lokalitách cítí bezpečně. Důvod k přestěhování do nové lokality vždy souvisel s novým bytovým projektem, Libeň jako čtvrť v tomto nehraje roli. Nejčastější plusy vybraných lokalit vidí v dostupnosti MHD, blízkosti městského centra a přítomnosti zeleně či parku, který lze využít ke sportování či odpočinku. Sousedské vztahy ve všech lokalitách závisí na jedinečnosti každého respondenta. Jsou různé – od dobrých a přátelských po anonymní a vlažné. Shodně respondenti deklarovali, že mimo své bydliště v Libni téměř nikoho neznají.

V některých aspektech se výpovědi za jednotlivé rezidenční objekty liší. Např. respondenti Galerie nad Vltavou nevnímají své bydliště jako součást Libně a Libeň během dne nevyužívají, více se vyskytují v přilehlých čtvrtích jako např. Kobylisy. Respondenti Podvinného mlýna zdůrazňují dělení Libně na Prahu 9 a Prahu 8, s tím, že Libeň na Praze 9 vnímají výrazně pozitivněji. Podstatnou roli hraje nejspíš fakt, že Podvinný mlýn se nachází na území Prahy 9. Trvalé bydliště deklarují převážně obyvatelé Podvinného mlýna a Galerie nad Vltavou, bydlí zde často již od počátku projektu. U rezidence DOCK souvisí přihlášení trvalého bydliště s dlouhodobým bydlením v lokalitě, které se týká pouze menšiny jeho rezidentů. Projekty Podvinný mlýn a Galerie nad Vltavou jsou obydleny převážně Čechy. V Podvinném Mlýně převažují dobře situované mladé rodiny s dětmi či nesezdané páry, v Galerii mimo to bydlí

i senioři. Rezidence DOCK je obývána převážně cizinci ruské a ukrajinské národnosti. Byty jsou až na výjimky vnímány jako investice a letní přechodné bydlení. V rezidenci se koncentruje obyvatelstvo vysokého sociálního statusu.

9. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo postihnout a interpretovat změny v sociálně prostorové struktuře katastrálního území Libeň v postsocialistickém období. Dále se práce věnovala novým rezidenčním strukturám a zejména obyvatelům ve vybraných nových rezidenčních objektech. Na základně teoretických poznatků probíhal následný výzkum.

Libeň se v posledních letech stává atraktivní čtvrtí pro mladé lidi v produktivním věku. Celkově narůstá vzdělanost, která je téměř totožná s úrovní pražské populace. I když je národnostní složení z dat těžké podchytit, nárůst obyvatelstva se státním občanstvím mimo EU společně s narůstající hodnotou u obyvatel bydlících v zařízeních mimo byty naznačuje zvyšující se počet cizinců v libeňské populaci. Někteří cizinci bydlí dočasně v ubytovnách, někteří v nejmodernějších rezidenčních objektech.

Vnitřní sociálně prostorová struktura podchytila základní diferenciaci libeňského území. Severní části Libně reprezentované vilovými čtvrtěmi a čtvrtěmi se socialistickou sídlištní zástavbou a novou rezidenční zástavbou si uchovávají stabilně vyšší sociální status. Stagnace nebo proměna ve zbylém území je zásadně ovlivněna lokalizací nového bydlení. Lze se domnívat, že právě výstavba nových rezidenčních objektů nejvíce podněcuje změny v libeňské čtvrti. Majoritní podíl nové výstavby má vysoké standardy nového bydlení a očekávaná dostupnost pro obyvatele se středním a vyšším sociálním statusem je zřejmá. Nejdynamičtější proměnu zaznamenalo Podvinní, které populačně výrazně narostlo, bydlí zde nejvzdělanější populace a je zde největší koncentrace mladých rodin s dětmi. Za proměnou stojí výstavba rozsáhlého rezidenčního areálu typu *gated community*.

Rezidenti, kteří se zúčastnili dotazníkové šetření, vnímají libeňskou čtvrt' a lokalitu svého bydliště odlišně. Libeň sice vnímají jako čtvrt', která se proměňuje, zlepšuje, nicméně z jejich pohledu prozatím nedosáhla srovnatelné úrovně s jinými čtvrtěmi vnitřního města, např. Karlínem či Holešovicemi. Lokalitu svého bydliště hodnotí vždy výrazně pozitivněji. To podtrhuje i zjištění, že v důvodech pro přestěhování do nové lokality nikdy nepopsali Libeň jako dobrou adresu, respondenti byli úzce zaměřeni na nový bytový projekt. Obecně se respondenti během dne na libeňském území mimo své bydliště vyskytují zřídka, někteří dokonce své bydliště nepovažují za Libeň. Respondenti si váží na svých lokalitách přírodního prostředí, dostupnosti MHD, městského centra a relativního bezpečí. Populace jednotlivých rezidenčních objektů mají svá specifika. Např. v rezidenci DOCK, kde je majorita ruského a ukrajinského obyvatelstva, jsou často byty

během většiny roku neobydlené, rezidenti je využívají na dovolenou nebo jako druhé bydlení. Ačkoliv se nejednalo o reprezentativní výzkum, přítomnost v lokalitě a kontakt s respondenty přinesl nové poznatky a vhled do sociálního klimatu nových rezidenčních lokalit na území Libně.

Libeň dnes patří k dynamicky se transformujícím čtvrtím pražského vnitřního města. Další proměny v sociálně prostorové struktuře a sociálním klimatu lze očekávat v nových rezidenčních lokalitách, které vznikají na libeňském území po roce 2011 či jsou ve fázi příprav a plánování (např. projekt DOCK). Právě transformující se čtvrť, kde probíhají různé proměny ať rezidenčního či jiného charakteru, je vhodným územím pro další potenciální výzkum.

10. POUŽITÉ ZDROJE

Literatura

BEČKOVÁ, K. (2003): Zmizelá Praha. Dodatky II. Historická předměstí a okraje města - pravý břeh Vltavy. Paseka, Praha – Litomyšl, 128 s.

BOHÁČ, A. (1923): Hlavní město Praha. Studie o obyvatelstvu. SÚS, Bursík a Kohout, Praha, 255 s.

BRABEC, T. (2009): Gated communities: residenční separace a privatizace veřejného prostoru v Česku. Diplomová práce, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 100 s.

BRABEC, T. (2014): Uzavřené rezidenční areály a rezidenční separace v Praze. Dizertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 150 s.

BURGESS, E. W. (1925): The growth of the city: an introduction to a research project. In: Park, R. E., Burgess, E. W., McKenzie, R. D., (eds.): The City. University of Chicago Press, Chicago, s. 47–62.

FIALOVÁ, L. (1998): Dějiny obyvatelstva českých zemí. Mladá fronta, Praha, 398 s.

GOLUBCHIKOV, O., BADYINA, A., MAKHROVA, A. (2014): The hybrid spatialities of transition: Capitalism, legacy and uneven urban economic restructuring. Urban Studies, 51, č. 4, s. 617–633.

HAASE, A., GROßMANN, K., STEINFÜHRER, A. (2012): Transitory urbanites: New actors of residential change in Polish and Czech inner cities. Cities, 29, č. 5, s. 318–326.

HEJTMÁNEK L. (1896): Libeň: historický nástin. Obec libeňská, Libeň, 265 s.

HIRT, S. (2012): Iron Curtains: Gates, Suburbs and Privatization of Space in the Post-socialist City. John Wiley & Sons, West Sussex, 239 s.

HIRT, S. (2013): Whatever happened to the (post) socialist city?. Cities, 32, č. 1, s. 29–38.

ILÍK, J., OUŘEDNÍČEK, M. (2007): Karlín a jeho proměny v souvislostech postsocialistické transformace Prahy. Geografie - Sborník ČGS, 112, č. 3, s. 292–314.

JÍCHOVÁ, J. (2013): Kriminalita a její percepce v městském prostředí. Dizertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 69 s.

JUNGSMANN, J. (2010): Libeň – zmizelý svět. Muzeum hlavního města Prahy, Praha, 204 s.

KNOX, P., PINCH, S. (2010): Urban social geography: an introduction. Pearson Education, Harlow, 373 s.

KRÁL, J. (1947): Zeměpisný průvodce Velkou Prahou a její kulturní oblasti. Melantrich, Praha, 309 s.

LEY, D. (1983): A social geography of the city. Harper & Row, New York, 449 s.

MARCUSE, P., (1993): What's So New About Divided Cities?. International Journal of Urban and Regional Research, 17, č. 3, s. 355–365.

MARCUSE, P., KEMPEN, R. V., (2000): Conclusion: A changed spatial order. In: Marcuse, P., Kempen, R. V., (eds): Globalizing Cities: A New Spatial Order?. Blackwell, Oxford, s. 249–275.

MATĚJŮ, P. (1980): Vývoj sociálně prostorové struktury Prahy v letech 1930–1970 ve světle faktorové analýzy. Sociologický Časopis, 16, č. 6, s. 572–592.

MOSCHELESESOVÁ, J. (1937): The demographic, social, and economic regions of greater Prague: a contribution to social geography. Geographical Review, 27, č. 3, s. 413–430.

MUSIL, J. (1960): Vývoj demografické struktury Prahy. Demografie, č. 2, s. 234–249.

NOVÁK, J., PULDOVÁ, P., OUŘEDNÍČEK, M., TEMELOVÁ, J. (2007): Současné procesy ovlivňující sociálně prostorovou diferenciaci České republiky. Urbanismus a územní rozvoj, 10, č. 5, s. 31–35.

OUŘEDNÍČEK, M., SÝKORA, L. (2002): Současné změny v rozmístění obyvatelstva a v sociálně prostorové struktuře Prahy. Demografie, 44, č. 4, s. 270–272.

OUŘEDNÍČEK, M., NOVÁK, J., TEMELOVÁ, J., PULDOVÁ, P. (2009): Metody geografického výzkumu města. In: Ferenčuhová, S., Hledíková, M., Galčanová, L., Vacková, B. (eds): Město: Proměnlivá ne/samozřejmost. Pavel Mervart/Masarykova univerzita, Brno, s. 93–128.

OUŘEDNÍČEK, M., POSPÍŠILOVÁ, L., PULDOVÁ, P., TEMELOVÁ, J., & NOVÁK, J. (2012): Prostorová typologie a zonace Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J. (eds.): Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 268–286.

SAILER-FLIEGE, U. (1999): Characteristics of post-socialist urban transformation in East Central Europe. GeoJournal, 49, č. 1, s. 7–16.

SOBOTKA, T. (2008): Overview chapter 6: the diverse faces of the second demographic transition in Europe. Demographic Research, 19, č. 1, s. 171–224.

SÝKORA, J. (2014): Kontrasty různých sociálních světů v pražských Holešovicích. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 51 s.

SÝKORA, L. (1993): Teoretické přístupy ke studiu města. In: Sýkora (ed.): Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha, s. 64–99.

SÝKORA, L. (1993): Gentrifikace: měnící se tvář vnitřních měst. In Sýkora (ed.): Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha, 100–119.

SÝKORA, L. (1996): Transformace fyzického a sociálního prostředí Prahy. In: Hampl, M. a kol.: Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy. Praha, s. 361–394.

SÝKORA, L. (1999): Changes in the internal spatial structure of post-communist Prague. *GeoJournal*, 49, č. 1, s. 79–89.

SÝKORA, L. (2000): Globalizace a její společenské a geografické důsledky. In: Jehlička, P. Tomeš, J. a Daněk, P. (eds.): Stát, prostor, politika: vybrané otázky politické geografie. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha, s. 59–79.

SÝKORA, L. (2001a): Proměny prostorové struktury Prahy v kontextu postkomunistické transformace. In: Hampl, M a kol.: Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecné teorie. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha, s. 127–166.

SÝKORA, L. (2001b): Klasifikace změn v prostorové struktuře postkomunistických měst. *Acta Facultatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Prešovensis - Folia Geographica*, 35, č. 4, s. 194–205.

SÝKORA, L. (2009): Post-Socialist Cities. In: Kitchin, R., Thrift, N., (eds): *International Encyclopedia of Human Geography*. Elsevier, Oxford, s. 387–395.

SÝKORA, L., & BOUZAROVSKI, S. (2012): Multiple Transformations Conceptualising the Post-communist Urban Transition. *Urban Studies*, 49, č. 1, s. 43–60.

SÝKOROVÁ, I. (2007): Pražské brownfields: příležitost i hrozba pro rozvoj metropole. *Geografie - Sborník ČGS*, 112, č. 3, s. 250–265.

ŠPAČKOVÁ (Puldová), P. (2011a): Sociální prostředí a lokální komunity: město, suburbium, venkov. Dizertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 64 s.

ŠPAČKOVÁ (Puldová), P. (2011b): Vzdělanostní struktura. In: Ouředníček, M., Temelová, J., Pospíšilová, L. (eds): *Atlas sociálně prostorové diferenciacie České republiky*. Karolinum, Praha, s. 27–33.

TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J. (2007): From industrial neighbourhood to modern urban centre: transformation in physical and functional environment of central Smíchov. *Geografie - Sborník ČGS*, 112, č. 3, s. 315–333.

TEMELOVÁ, J., OUŘEDNÍČEK, M. (2009): Twenty years after socialism: the transformation of Prague's inner structure. *Studia Universitatis Babes-Bolyai-Sociologia*, č. 1, s. 9–30.

TEMELOVÁ, J. (2009): Urban revitalization in central and inner parts of (post-socialist) cities: conditions and consequences. In: Ilmavirta, T. (ed.): Regenerating Urban Core. Helsinki University of Technology, Centre for Urban and Regional Studies, Helsinki, s. 12-25.

TOMEŠ J. (1989): Libeňskou minulostí. Obvodní kulturní dům v Praze 8, Praha, 52 s.

ZORBAUGH, H. (1926): The Natural Areas of the City. In: Burgess, E. (ed.): The Urban Community. University of Chicago Press, Chicago, s. 82–88.

Internetové zdroje

Crestyl – developerská společnost (2015) [online]. (cit. 2015-06-20).
Dostupné z: <http://www.crestyl.com>

Metrostav Development – developerská společnost (2015) [online]. (cit. 2015-06-20).
Dostupné z: <http://www.metrostavdevelopment.cz>

Nahlížení do katastru nemovitostí (2015) [online]. (cit. 2015-05-29).
Dostupné z: <http://nahliznidokn.cuzk.cz>

Zdroje dat

ČÚZK (2015): Ortofoto [online]. (cit. 2015-06-10). Dostupné z: <http://geoportal.cuzk.cz/>

ČSÚ (1991): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991, za základní sídelní jednotky. Elektronická databáze. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (1991): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991, za městské obvody. Elektronická databáze. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2001): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, za základní sídelní jednotky. Elektronická databáze. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2001): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001, za městské obvody. Elektronická databáze. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2011): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011, za základní sídelní jednotky. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2011): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011, za městské obvody. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

PŘÍLOHY

Příloha 1: Dotazník

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Vážení respondenti,

tento dotazník slouží k výzkumu v rámci bakalářské práce „Sociální proměny pražské Libně a obyvatele lokality nového bydlení“, která je zpracovávána na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. Cílem tohoto dotazníku je známapovat, jak obyvatele vlní maj své bydliště a čtvrt, ve které žijí a zároveň, proč se do dané lokality přestěhovali.

Veškeré zjištěné informace budou použity jen pro studijní účely a pro účely této práce a jsou zcela anonymní.

ČÁST A

1. Jak dlouho zde bydlíte?
2. Proč jste se přestěhoval/a do Libně?
3. Odkud jste se přestěhoval/a a z jakého typu bydlení (např. činžovní dům, rodinný dům,...)?
4. Máte zde trvalé bydliště? (pokud ne, z jakého důvodu?)
5. Uvedl/a jste toto bydliště jako obvyklé v rámci sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011?

ČÁST B

1. Co si myslíte: o lokalitě, ve které bydlíte?	o čtvrti Libně, ve které bydlíte?
2. Čeho si ceníte: na Vaší lokalitě, ve které bydlíte?	na čtvrti Libně, ve které bydlíte?
3. Co Vám schází: v lokalitě Vašeho bydliště?	ve čtvrti Vašeho bydliště?

¹ obvyklé bydliště je místem, kde osoba dlouhodobě fakticky žije a kde má svou domácnost, příp. rodinu

1

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

4. Chtíte se bezpečně: v lokalitě Vašeho bydliště?	ve čtvrti Vašeho bydliště?
5. Jaké máte vztahy se sousedy: v lokalitě Vašeho bydliště?	ve čtvrti Vašeho bydliště?

Část C: zakroužkujte prosím vždy jednu odpověď na následující otázky (otázku č. 3 vyplšte)

1. Věk: 0-14 15-24 25-39 40-54 55-69 70+
2. S jakou národností se nejvíce identifikujete?
Česká Moravská Slezská Slovenská Romská
Ruská Ukrajinská Vietnamská Jiná:
3. Jaké je Vaše státní občanství?
4. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
Základní Střední bez maturitly Střední s maturitou
Vyšší odborné, nástavbové Vysokoškolské Jsem student vysoké školy
5. Rodinný stav?
Svobodná/ý Vdaná/ženatý Rozvedená/rozvedený Ovdovělá/ovdovělý
6. Vyšší Vašeho měsíčního příjmu na 1 osobu ve Vaší domácnosti
A) Do 9 999 Kč
B) 10–19 999 Kč
C) 20–29 000 Kč
D) 30–49 999 Kč
E) Více než 50 000 Kč

2

Srděčně děkuji za vyplnění, Marek Štěpá